

Rued Langgaard
SYMFONI NR. 4 I ÉN SATS
“Løvfald”

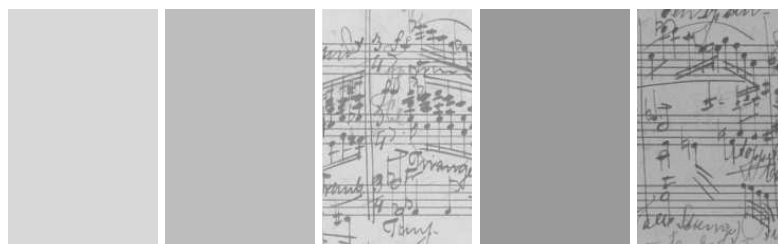
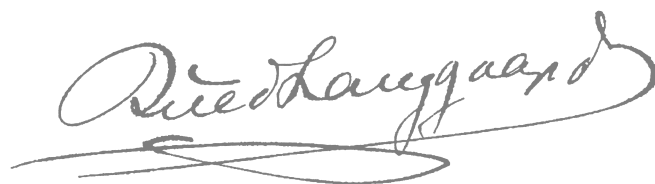
SYMPHONY NO. 4 IN ONE MOVEMENT
“Autumn”

(1916, rev. 1920)

BVN 124

Kritisk udgave ved
Critical edition by
Bendt Viinholt Nielsen

PARTITUR / SCORE

Rued Langgaard: Symfoni nr. 4 i én sats "Løvfald" (BVN 124)
© 2002 Edition SAMFUNDET, Copenhagen
Copyright overført 2014 til Edition Wilhelm Hansen AS, København
Nærværende, reviderede udgave publiceret 2022

BVN-numre refererer til Bendt Viinholt Nielsen: *Rued Langgaards
Kompositioner. Annoteret værkfortegnelse. (Rued Langgaard's Composi-
tions. An Annotated Catalogue of Works: With an English Introduction).*
Odense Universitetsforlag, 1991.

Hovedredaktør for Rued Langgaard Udgaven: Bendt Viinholt Nielsen.
Redaktionsassistent på nærværende udgivelse: Mike Cholewa.
Engelsk oversættelse: James Manley og Rune Kühl.
Layout: Hans Mathiasen.

Rued Langgaard Udgaven blev etableret i 2000 med støtte fra
Carlsbergfondet.
Udarbejdelsen af denne kritiske udgave blev støttet af
Langgaard-Fonden, Carlsbergfondet og Augustinus Fonden.
Partituret blev oprindeligt publiceret af Edition Samfundet.
Den her foreliggende, reviderede udgave er støttet af Augustinus
Fonden.

Rued Langgaard Udgaven
c/o Edition Wilhelm Hansen AS
Bornholmsgade 1A
1266 København K
Danmark
www.wisemusicclassical.com/publishers/edition-wilhelm-hansen
<http://langgaard.dk>

Tak til dirigenten Thomas Dausgaard for gode råd.

ISBN 978-87-598-3316-2
WH32289

Orkestermateriale til leje

Spilletid: ca. 24 minutter

Rued Langgaard: Symphony No. 4 in One Movement "Autumn"
(BVN 124)
© 2002 Edition SAMFUNDET, Copenhagen
Copyright assigned 2014 to Edition Wilhelm Hansen AS, Copenhagen
The present revised edition published 2022

BVN numbers refer to Bendt Viinholt Nielsen: *Rued Langgaards
Kompositioner. Annoteret værkfortegnelse. (Rued Langgaard's Composi-
tions. An Annotated Catalogue of Works: With an English Introduction).*
Odense Universitetsforlag, 1991.

General editor of the Rued Langgaard Edition: Bendt Viinholt Nielsen.
Editorial assistant on the present volume: Mike Cholewa.
English translation: James Manley and Rune Kühl.
Layout: Hans Mathiasen.

The Rued Langgaard Edition was established in 2000 with the support
of the Carlsberg Foundation.
The preparation of this edition was supported by the Langgaard Foun-
dation, the Carlsberg Foundation and the Augustinus Foundation.
The score was originally published by Edition Samfundet.
The present revised publication was supported by the Augustinus
Foundation.

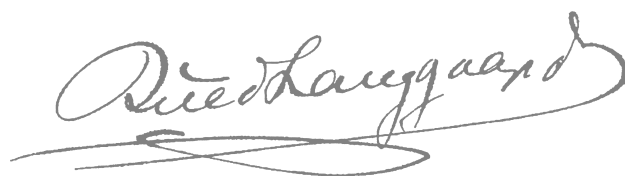
The Rued Langgaard Edition
c/o Edition Wilhelm Hansen AS
Bornholmsgade 1A
DK-1266 Copenhagen K
Denmark
www.wisemusicclassical.com/publishers/edition-wilhelm-hansen
<http://langgaard.dk>

Our thanks to the conductor Thomas Dausgaard for good advice.

ISBN 978-87-598-3316-2
WH32289

Orchestral parts for hire

Duration: c. 24 minutes

INDHOLD

OM UDGAVEN	3
OM "LØVFALD"	4
STRUMENTI DELL' ORCHESTRA	8
NOTE TIL DIRIGENTEN	8
SYMPHONI NR. 4 I ÉN SATS	9
KILDER OG KRITISK BERETNING	110

CONTENTS

ABOUT THIS EDITION	3
ABOUT "AUTUMN"	4
STRUMENTI DELL' ORCHESTRA	8
NOTE TO THE CONDUCTOR	8
SYMPHONY NO. 4 IN ONE MOVEMENT	9
SOURCES AND CRITICAL COMMENTARY	110

OM UDGAVEN

Denne kritiske udgave af symfoni nr. 4 er baseret på manuskripter i Det Kongelige Bibliotek i København (Rued Langgaards Samling – RLS). Udgaven præsenterer værket i den form, det fik efter komponistens seneste retoucheringer i 1950. Hovedkilden er et partitur i afskrift fra første halvdel af 1920'erne, hvori Langgaard har foretaget korrektioner og tilføjelser (RLS 14,1). Forglemmelser, unøjagtigheder og fejl i afskriverteksten er elimineret ved kollation med det foreliggende autografpartitur (RLS 14,2). En paukestemme med komponistens egenhændige tilføjelser (RLS 15) er inddraget i udgaven, idet den supplerer de øvrige kilder.

Udgi-verens tilføjelser og rettelser er typografisk markeret i partituret ved hjælp af skarpe parenteser og buer med brudt streg. Orienteringsfortegn i runde parenteser skyldes udgi-veren. Faste fortegn for klarinet og engelskhorn er tilføjet af udgi-veren.

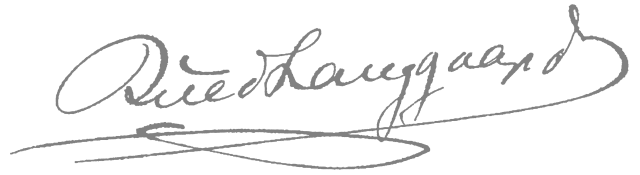
Der henvises i øvrigt til *Kilder og kritisk beretning* s. 110.

ABOUT THIS EDITION

This critical edition of Symphony No. 4 is based on manuscripts in the Royal Danish Library, Copenhagen (Rued Langgaard's Collection – RLS). The edition presents the work in the form it took after the composer's last retouchings in 1950. The main source is a copyist's score from the first half of the 1920s, in which the composer has made corrections and additions (RLS 14,1). Oversights, inaccuracies and errors in the copyist's text have been eliminated by collation with the autograph score (RLS 14,2). A timpani part with additions in the composer's own hand (RLS 15) has been incorporated in the edition, since it supplements the other sources.

The editor's additions and emendations are marked typographically in the score by square brackets and broken line slurs and ties. The guiding accidentals in round brackets have also been inserted by the editor. Key signatures for clarinets and English horn have been added by the editor.

Further information is given in *Sources and critical commentary* p. 110

OM “LØVFALD”

I 1950, da Rued Langgaard en sidste gang havde lejlighed til at gennemgå partituret til symfonien, forsynede han manuskriptet med følgende, overraskende præcise datering: *Komponeret 1916. (12, 13, 16, 17 Marts)*. Om det er en datering efter hukommelsen eller Langgaard har haft en nu forsvundet kilde at støtte sig til, vides ikke. Der er ikke bevaret skitser og udkast til værket, som kan kaste lys over tilblivelsen, men af andre kilder fremgår det, at en fuldstændig skitse til symfonien forelå midt i juni 1916, og at partiturrenskriften blev påbegyndt efter at Langgaard den 1. juli havde taget ophold på Tyringe Badesanatorium i Blekinge, Sverige. Denne renskrift foreligger med slutdateringen 25. juli 1916, tre dage før komponistens 23 års fødselsdag. Værket var da betegnet symfoni nr. 5 og bar titlen *Natur og Tanker*, en titel, der i løbet af de følgende måneder blev ændret, først til *November* og dernæst til *Løvfald*. Nummeret i symfonirækken ændredes fra 5 til 4 i begyndelsen af 1920'erne.

Langgaard sendte straks partituret til Wilhelm Hansens Musikforlag i København med henblik på stemmeudskrivning. Han håbede på en opførelse med Max Fiedler, der i oktober ventedes til København som gæstedirigent. Fiedler havde tre år forinden dirigeret uopførelsen af Langgaards første symfoni i Berlin. En opførelse af den nye symfoni blev det imidlertid ikke til, før Langgaard selv programsatte værket under titlen *“Løvfald”, Symfoni (es-moll) i én Sats* ved en koncert, han afholdt på eget initiativ den 7. december 1917 i Odd Fellow Palæets store Sal. Komponisten stod i spidsen for Københavns Filharmoniske Orkester. Koncertprogrammet rummede følgende værknote:

Uigenkaldelig – lyder Sommerens Véraab i alt! – Luften – kølig og klar – i tunge Skyer, der driver ved Skumringstide – i alt dirrer som en evig tonende es-moll-Accord – et mægtigt crescendo – et mægtigt diminuendo, som Hjertets Orgel, naar det spiller op i Farens og Angstens Stund, eller naar det aander ud en klagende Hymne til en Morgens Hvidhed, hvori Klokker ringe over Grave – .

Det fremgår af en af anmeldelserne, at koncerten var velbesøgt, og at komponisten var genstand for publikums “stærke begejstring”. Dagbladsanmelderne fremhæver den unge komponists talent og håndelag, de orkestrale virkninger og klang-

ABOUT “AUTUMN”

In 1950, when Rued Langgaard had a last opportunity to review the score of the symphony, he furnished the manuscript with the following, surprisingly precise, dating: *Composed 1916. (12th, 13th, 16th, 17th March)*. It is not known whether this is a dating from memory or whether Langgaard had a now lost source as support. No sketches or drafts for the work have been preserved to shed light on its genesis, but it is evident from other sources that a complete sketch of the work existed in mid-June 1916, and that the fair-copying of the score began after Langgaard had gone to stay on 1st July at the Tyringe Badesanatorium, a health resort in Blekinge, Sweden. This fair copy has been preserved with the end-date 25 July 1916, three days before the composer's 23rd birthday. The work was at that time designated Symphony No. 5, and bore the title *Natur og Tanker* (“Nature and Thoughts”) – a title that was changed in the course of the next few months, first to *November*, and then to *Løvfald* (literally “leaf fall” – løvfald is a poetic, archaizing word for autumn). The numbering of the work in the series of symphonies was changed at the beginning of the 1920s from 5 to 4.

Langgaard immediately sent the score to the publishers, Wilhelm Hansens Musikforlag, in Copenhagen, so that the parts could be copied out. He was hoping for a performance by Max Fiedler, who was expected in Copenhagen in October as a guest conductor. Three years previously Fiedler had conducted the first performance of Langgaard's First Symphony in Berlin. However, nothing came of the performance of the new symphony until Langgaard himself put it on the programme under the title *“Løvfald”, Symphony (E flat minor) in One Movement* in a concert he held on his own initiative on 7 December 1917 in the large hall of the Odd Fellow Palace in Copenhagen. The composer headed the Copenhagen Philharmonic Orchestra. The concert programme featured the following note on the work:

Irrevocable – the lamentation of the summer sounds in everything! – the air – cool and clear – in heavy clouds that drift at twilight – in everything it trembles as an eternally sounding E flat minor chord – a mighty crescendo – a mighty diminuendo, as in the organ of the heart when it plays out in the hour of danger and fear, or when it breathes out a lamenting hymn to the whiteness of a morning in which bells ring over graves – .

It is evident from one of the reviews that the concert was well attended, and that the young composer enjoyed “great enthusiasm” on the part of the audience. The newspaper reviews emphasized the talent and dexterity and the orchestral effects

farver, men er stærkt kritiske over den musikalske substans og værket form. Modtagelsen må ses i lyset af, at symfonien dengang var mere end 300 takter længere end den her udgivne, endegyldige version, og at spilletiden var omkring 35 minutter. Størstedelen af det udeladte er i dag forsvundet. Nogle fragmenter godtgør dog, at den oprindelige version rummede gentagelser af forskellige afsnit, og at der lige før t. 317 var en forholdsvis lang, rolig passage baseret på koralen "Jesus, dine dybe Vunder" for horn solo, akkompagneret af bratscher og celloer. I symfoniens endelige version findes koralens begyndelse i blæserne i t. 115-121 og t. 624-626. Den oprindeligt franske folkemelodi citeres af Langgaard i en traditionel koralform med ens nodeværdier (som den også benyttes af J.S. Bach i "Jesu, deine tiefen Wunden").

Den mest indgående omtale af uropførelsen var Hagen Hohlenbergs anmeldelse i tidsskriftet *Musik* (2. årg, nr. 1, 1.1.1918):

Langgaards Løvfalds-Symfoni er gjort i én Sats og virker alene af den Grund temmelig kaotisk – overhovedet turde Benævnelsen "Symfoni" være noget misvisende ved et Arbejde, der intet har tilfælles i Bygning med den klassiske Form, der kaldes ved dette Navn; egentlige Themaer forekommer saaledes overhovedet næppe hos Langgaard, – ialfald ikke i gammel Forstand, hvor der af et saadant fordredes Plastik og helst uensartede rhythmiske Bestanddele; derimod udnytter han sine stumpede Ledemotiver i Wagnersk Aand med stor Overlegenhed og fletter af dem sit Tonevæv broget og mangfoldigt som et blomstret Gobelin. Thi savner man hos Langgaard en helstøbt Arkitektur og en plastisk Holdning – hans Musik virker som Helhed lidt for ledløs, lidt for tilfældigt svajende, ganske som hans Dirigeringen – saa er til Gengæld den rent koloristiske Virkning saa meget desto større; der var i denne hans Symfoni (es-moll) alle Oktoberskovens Farver, alt det matrøde, gule og violette, Løvet's Sitren, Bladenes Dalen, det lange Sus og Trækfuglenes fjærne Skrig; og ud af det hele formede sig tilsidst noget som en højtidstfuld Natur-Choral. – .

En andenopførelse fulgte 31. august 1918 i Tivoli, hvor Frederik Schnedler-Petersen havde taget symfonien på programmet. Dagen efter blev koncerten anmeldt i *Politiken* af Axel Kjerulf, som fremhæver den unge, talentfulde komponists "sjældne og mærkelige Evne til at behandle et stort Orkester", men konstaterer samtidig, at symfonien var vanskelig at få fat på, idéerne uklare og det musikalske udbytte begrænset. Den usignerede anmeldelse i *Berlingske Tidende* (1. dec. 1918) nævner værket "til Tider ret yderliggaaende Modernisme", og at publikum stod noget uforstående over for symfonien.

Måske var det de kritiske reaktioner, der fik Langgaard til at gennemføre en revision, som forløb i to faser, inden værket blev opført for tredje gang. Kort efter Tivoli-opførelsen reviderede Langgaard tema og instrumentation i afsnittet *Solstrejff* (t. 83-104) og dets gentagelse (t. 294-316), ligesom han uden tvivl beskar den dernæst følgende, midterste del af symfonien.

En yderligere forkortelse fulgte i 1920. 12 takter mellem t. 167 og 168 blev således elimineret, og 37 takter mellem t. 218 og 220 blev erstattet af én takt (t. 219). Mellem t. 317 og 318 udelod Langgaard omkring 210 takter, hvoraf en del nok var udgået allerede ved den foregående revision. Dernæst udgik 8 takter mellem t. 338 og 339 og 73 takter efter t. 516 blev erstat-

and timbres, but were highly critical of the musical substance and the form of the work. This reception must be viewed in the light of the length of the symphony then – more than 300 bars longer than the final version published here, and with a playing time of around 35 minutes. Most of what was left out has disappeared today. However, some fragments prove that the original version contained repetitions of various sections, and that just before b. 317 there was a relatively long, calm passage based on the chorale "Jesus, Grant That Balm and Healing" for horn solo, accompanied by violas and cellos. In the final version of the symphony, the beginning of the chorale is found in the winds in bb. 115-121 and bb. 624-626. The original French folk tune is quoted by Langgaard in a traditional choral form with equal note values (as used by J.S. Bach in "Jesu, deine tiefen Wunden").

The most detailed mention of the premiere was Hagen Hohlenberg's review in the journal *Musik* (vol. 2, no. 1, 1 Jan. 1918):

Langgaard's autumn symphony has been made in one movement and for that reason alone has a rather chaotic effect – on the whole the designation "Symphony" seems rather misleading for a work that has nothing structurally in common with the classical form called by this name; for example, proper musical subjects hardly occur at all in Langgaard's work – at least, not in the old sense, where what was required of a subject was plasticity and quite heterogeneous rhythmic components; by contrast he uses his fragmentary leitmotifs in the Wagnerian spirit with great aplomb and from them weaves his tonal texture, multicoloured and variegated as a floral tapestry. For if one misses a fully fledged architecture and a suppleness of posture in Langgaard – his music as a whole seems a little too loose-jointed, a little too randomly sweeping, just like his conducting – on the other hand the purely coloristic effect is all the greater; in his Symphony (E flat minor) there were all the colours of the October forest, all the subdued red, yellow and violet. The rustling of the leaves, their fall, their long whirl and the faraway calls of the birds of passage; and out of all this was formed in the end something like a solemn nature chorale.

A second performance followed on 31 August 1918 in Tivoli, where Frederik Schnedler-Petersen had put the symphony on the programme. The next day, the concert was reviewed in *Politiken* by Axel Kjerulf, who draws attention to "the young, talented composer's rare and strange gift for handling a large orchestra", but at the same time he notes that the symphony was difficult to grasp, the ideas were unclear and the musical benefits limited. The unsigned review in *Berlingske Tidende* (1 September 1918) mentions the work's "sometimes quite extreme Modernism", and that the audience was somewhat unappreciative to the symphony.

Perhaps it was the critical reactions that led Langgaard to carry out a revision, which took place in two phases before the work was performed for the third time. Shortly after the Tivoli performance, Langgaard revised the theme and the instrumentation in the section *Shaft of Sunlight* (bb. 83-104) and its repetition (bb. 294-316), just as he no doubt shortened the following, middle part of the symphony.

A further shortening was carried out in 1920. 12 bars between bb. 167 and 168 were thus eliminated, and 37 bars between bb. 218 and 220 were replaced by one bar (b. 219). Between bb. 317 and 318, Langgaard omitted about 210 bars, some of which had probably already been deleted in the previous revision. Next, 8 bars went out between bb. 338 and 339, and 73 bars

tet af de nuværende 21 takter, t. 517-537. Endelig blev hele slutningen efter t. 643, måske ca. 108 takter, udskiftet med den nuværende, 45 takter lange slutning.

Den forkortede symfoni blev præsenteret første gang ved en nordisk koncert i Heidelberg, Tyskland, den 24. januar 1921. Komponisten stod selv i spidsen for Städtisches Orchester – det øvrige program tog initiativtageren til koncerten, dirigenten Hans Seeber-van der Floe, sig af. Senere på året afholdt van der Floe en tilsvarende koncert i Darmstadt, hvor Langgaard havde lejlighed til at dirigere Hessische Landestheater-Orchester, som opførte symfonien i Saalbau den 2. december. Symfoniens tyske titel var *Herbstpfade*. I Heidelberg udleveredes et programblad, som ikke synes bevaret, men noten om værket gengives måske i sin helhed i omtalen af koncerten i *Neue Musik-Zeitung* (Stuttgart, årg. 42, nr. 11, 3.3.1921):

Die über der Herbstlandschaft schwebende Gewitterwolke Jehovas trägt die Farbe des Lebens. Diese kraftstrossende Landschaft: Die grosse Mutter Erde hat ihr suchendes Auge auf das Unabwendbare gerichtet, und es bebt die stumme Sprache des Auges wie die Glocke der Allerseelen gegen einen blutrötlichen Abendhimmel.

I Darmstadt rapporteres ikke om nogen forklarende note, men symfonien blev her til gengæld ledsaget af følgende overskrifter i programmet: *Regenlandschaft im Herbst – Nebel – Auf Nimmerwiedersehn – Abschluss: Herbstsonntag*. Disse titler kendes ikke fra nodekilderne.

Modtagelsen i de lokale aviser var i Heidelberg ret forbeholden, hvad der dog til dels blev begrundet med Langgaards utilstrækkelige præstation som dirigent. I den førnævnte omtale i *Neue Musik-Zeitung* fremhæves imidlertid klarheden i præsentationen af idéerne og det stort tænkte, alvorlige og dybtføjte i værket. Også Darmstadt-pressens bedømmelse var af vekslende karakter. En Dr. Stiefenhofer var i *Darmstädter Zeitung* 5. december 1921 næsten overstrømmende i sin omtale:

[...] Die musikalischen Gedanken an sich aber und ihre Formulierung, die Ursprünglichkeit der Erfindung und die Wucht der Diktion sind so bedeutsam, dass man voll verwunderung aufhorchen muss. Langgaard ist unstreitig ein Kunder des kommenden, und ich bin überzeugt, dass sein Name künstighin mit Achtung genannt werden wird [...]

Næste opførelse af symfonien var en studieopførelse med Statsradiofoniens symfoniorkester, som under Emil Reesens ledelse præsenterede værket i et rent Langgaard-program i radioserien "Vor Tids danske Komponister" den 6. juni 1930. I programmet annonceres symfonien som *Løvfald, Symfonisk Digtning*. I 1936 indføjede Langgaard for første gang overskrifter i partituret. Samme år genindsendte han det som programforslag til Statsradiofonien, hvor det kom dirigenten Launy Grøndahl i hænde. Grøndahl opførte symfonien første gang med Radio-Orkestret den 12. april 1939 som studieopførelse. Langgaard udtalte sin glæde over udførelsen, og 28. december 1939 skrev Grøndahl til Langgaard (brev i KB, HA, Tilg. 554,6):

Kære Rud Langgaard. Mon De har faaet Meddelelse om at jeg ved min Torsdagskoncert i Februar spiller Deres

after b. 516 were replaced by the current 21 bars, bb. 517-537. Finally, the whole conclusion following b. 643, perhaps approx. 108 bars, was replaced with the current, 45 bars long ending.

The abbreviated symphony was first presented at a Nordic concert in Heidelberg, Germany, on 24 January 1921. The composer himself headed the Städtisches Orchester – the rest of the programme was conducted by the initiator of the concert, the conductor Hans Seeber-van der Floe. Later in the year van der Floe held a similar concert in Darmstadt, where Langgaard had the opportunity to conduct the Hessische Landestheater-Orchester in the symphony in Saalbau on 2 December.

The German title of the symphony was *Herbstpfade*. In Heidelberg a programme sheet was handed out; it does not seem to have been preserved, but the note on the work is reproduced, perhaps in its entirety, in the mention of the concert in *Neue Musik-Zeitung* (Stuttgart; Vol. 42, No. 11, 3 March 1921):

Die über der Herbstlandschaft schwebende Gewitterwolke Jehovas trägt die Farbe des Lebens. Diese kraftstrossende Landschaft: Die grosse Mutter Erde hat ihr suchendes Auge auf das Unabwendbare gerichtet, und es bebt die stumme Sprache des Auges wie die Glocke der Allerseelen gegen einen blutrötlichen Abendhimmel.

In Darmstadt there was no mention of an explanatory note; on the other hand the symphony was accompanied there by the following headings in the programme: *Regenlandschaft im Herbst – Nebel – Auf Nimmerwiedersehn – Abschluss: Herbstsonntag*. These titles are not known from the musical sources.

The reception in the local Heidelberg papers was rather reserved, one of the reasons given being Langgaard's inadequate performance as a conductor. In the above-mentioned piece in *Neue Musik-Zeitung*, though, the clarity in the presentation of the ideas and the ambitiously conceived, serious, and profoundly felt nature of the work was emphasized. The judgement of the press in Darmstadt was also varied. A Dr. Stiefenhofer writes almost gushingly in the *Darmstädter Zeitung* on 5 December 1921:

[...] Die musikalischen Gedanken an sich aber und ihre Formulierung, die Ursprünglichkeit der Erfindung und die Wucht der Diktion sind so bedeutsam, dass man voll verwunderung aufhorchen muss. Langgaard ist unstreitig ein Kunder des kommenden, und ich bin überzeugt, dass sein Name künstighin mit Achtung genannt werden wird [...]

The next performance of the symphony was a studio performance by the symphony orchestra of the Danish State Radio, which presented the work under the baton of Emil Reesen in an all-Langgaard programme in the radio-series "Danish Composers of our Time" on 6 June 1930. In the programme the symphony is announced as *Løvfald, Symfonisk Digtning* ("Autumn. Symphonic Poem"). In 1936 Langgaard for the first time introduced headings into the score. The same year he resubmitted it as a programme proposal to the State Radio, where it came into the hands of the conductor Launy Grøndahl. Grøndahl performed the symphony for the first time with the Radio Symphony Orchestra on 12 April 1939 as a studio performance. Langgaard expressed his pleasure at the performance, and on 28 December 1939 Grøndahl wrote to Langgaard (letter in The Royal Danish Library, Dept. of Manuscripts, Tilg. 554,6):

Dear Rud Langgaard. I wonder if you have been told that in my Thursday Concert in February I am playing your

“Løvfald”? Ialfald ved jeg at jeg personlig efter Opførelsen sidste Gang sagde til Dem at jeg ønskede det. Baade Orkestermedlemmerne og jeg fandt Deres Værk saa fremragende at hver een af Musikerne jo syntes at min Ide var glimrende. Om Deres Symfoni er et Mesterværk vil Tiden maaske fastslaa, men at den er en Mesters Værk er vi enige om – saa højt ragende op over alt det Smaakrav som i Tiden “frembringes” herhjemme. Jeg tror vi skal faa en Opførelse som vil gøre Dem Glæde, selv har jeg forlængst begyndt et indgaaende Studium af Symfonien og Prøver faar vi nok af. Med venlig Hilsen
Deres Launy Grøndahl

Den omtalte Torsdagskoncert fandt sted den 22. februar 1940 i Statsradiofonibygningen (“Stærekassen”). Programmet anfører de nye overskrifter: *Skovbrus – Opklarende Vejr – Tordenbyger – Vindstød – Hvile – Stormnat – Søndag Morgen – Forbi*. Det var første gang i 12 år, en symfoni af Langgaard var blevet koncertopført i København, og anmelderne roste orkestret for initiativet. Et par af aviserne skrev ganske kortfattet og forbeholdent om værket, men i *Berlingske Aftenavis* (23.2.1940) var Peter Gradman (“P.G.”) mere positiv: “... der er baade Form og Fantasi over dette Værk... Langgaard har næppe nogen Sinde staaet sit Maal nærmere end her. I det varme Bifald, der paafulgte, laa Publikums fulde Tilslutning.” Og samme dag skrev *Berlingske Tidendes* “K.F.” (Kaj Flor) bl.a.: “Det er Inspirationen, Anslaget, der er Rued Langgaards Styrke. Der er undertiden et Greb i hans Musik som hos de største – f. Eks. er dette Skovbrus i Indledningen anslaaet med en Styrke, helt igennem orkestermæssigt følt...” – og han fortsatte: “Rued Langgaards Svaghed ligger i den manglende Evne til at gennemarbejde Motiver af vægtigere Indhold. Men denne Mangel føles ikke saa stærkt i dette ifølge sin Karakter mere sammensatte Arbejde...”.

I 1950 programsatte Launy Grøndahl igen symfonien (som studieopførelse) ved en “Fællesnordisk Koncert fra Danmark” med direkte radiotransmission til alle fem nordiske lande. Forud for opførelsen, som fandt sted den 13. december 1950, sendte Grøndahl partituret til Langgaard, som nu var bosat i Ribe, og bad ham indføje metronomtallet og “gode dessiner” i manuskriptet. Langgaard benyttede lejligheden til at foretage en del retoucheringer, ligesom han ændrede næsten alle overskrifter i værket. Sidste gang, Grøndahl dirigerede *Løvfald*, var 15. september 1952 ved Radiosymfoniorkestrets mindekoncert (uden publikum) for den i juli afdøde komponist.

Radiosymfoniorkestret indspillede symfonien i 1973 med John Frandsen som dirigent. Indspilningen blev udsendt året efter, hvor også partitur og stemmer blev udgivet i en førsteudgave af Samfundet til Udgivelse af Dansk Musik i organist Finn Reiff's redaktion (noderne bærer udgivelsesåret 1973). Frandsen stod for den første koncertopførelse af værket siden 1940 ved Torsdagskoncerten den 2. april 1981. Nærværende kritisk redigerede udgave opførtes første gang under Thomas Dausgaards ledelse på Torsdagskoncerten den 17. september 2001. Dausgaards fortolkning blev udsendt på cd i 2002 (Dacapo 8.224215).

*Bendt Viinholt Nielsen,
juni 2001 (maj 2022)*

“Løvfald”? At all events I know that I personally said that I wished to do so after the performance the last time. Both the members of the orchestra and myself considered your work so outstanding that every one of the musicians thought my idea was excellent. Whether your symphony is a masterpiece time may perhaps establish, but that it is the work of a master we agree – towering so high above all the small fry that is “produced” in this country at present. I think we will get a performance out of it that will give you pleasure; I have myself long since begun on a detailed study of the symphony and we will have enough rehearsals.
Yours sincerely
Launy Grøndahl

The Thursday Concert mentioned took place on 22 February 1940 at what was then the Danish Broadcasting House (the so-called “Starling Box”). The programme features the new headings: *Forest Rustling – Clearing weather – Thundery showers – Gusts of wind – Rest – Stormy night – Sunday morning – Over*.

It was the first time for twelve years that a symphony by Langgaard had been performed in concert in Copenhagen, and the reviewers praised the orchestra for the initiative. A couple of the newspapers wrote very briefly and reservedly about the work, but in *Berlingske Aftenavis* (23.2.1940), Peter Gradman (“P.G.”) was more positive: “...there is both form and imagination in this work... Langgaard has hardly ever been closer to his goal than here. In the warm applause that followed one heard the full approval of the audience.” And in the same day's *Berlingske Tidende* “K.F.” (Kaj Flor) wrote among other things: “It is the inspiration, the attack, that is Rued Langgaard's strength. There is sometimes a grasp of his music of the kind one finds in the greatest – for example, this Forest Rustling in the introduction is launched with a strength that is thoroughly orchestrally felt...” He continued: “Rued Langgaard's weakness lies in his insufficient ability to work through motifs of weightier content. But this deficiency was not felt so strongly in this by nature more composite work...”.

In 1950 Launy Grøndahl again featured the Fourth Symphony in a programme (a studio performance) in a “Joint Nordic Concert from Denmark”, a live broadcast to all five Nordic countries. Before this performance, which took place on 13 December 1950, Grøndahl sent the score to Langgaard, who was now living in Ribe, and asked him to add metronome markings and “good tips” in the score. Langgaard took the opportunity to retouch it in several places, as well as changing almost all the headings in the work. The last time Grøndahl conducted *Løvfald* was on 15 September 1952 at the memorial concert given by the Radio Symphony Orchestra (without a live audience) for the composer, who had died in July.

The Radio Symphony Orchestra recorded the symphony in August 1973 with John Frandsen. The recording was released in 1974, when the score and parts were also published in a first edition by The Society for the Publication of Danish Music edited by the organist Finn Reiff (the music however bears the publication year 1973). Frandsen was responsible for the first concert performance of the work since 1940 in the Thursday Concert on 2 April 1981. The present critical edition was performed for the first time with the Danish National Radio Symphony Orchestra under the baton of Thomas Dausgaard in a Thursday Concert on 17 September 2001. Dausgaard's interpretation was released on cd in 2002 (Dacapo 8.224215).

*Bendt Viinholt Nielsen,
June 2001 (May 2022)*

STRUMENTI DELL'ORCHESTRA

Flauto 1-2

Oboe 1-2 (2 anche corno inglese)

Clarinetto in Sib 1-2

Fagotto 1-2 (2 anche contrafagotto)

Corno in Fa 1-4

*Tromba in Sib 1-3**

Timpani

*Piano***

*Arpa***

Archi

* Fra t. 421 foreskrives trompet 1-stemmen udført på et "fransk" instrument med snæver mensur og skarp klang.

** Et af instrumenterne kan udelades. Hvis klaveret udelades spilles klaverstemmen af harpe, hvis harpe udelades spilles en alternativ stemme af klarinet 1.

* From b. 421 the 1st trumpet part is to be played by a "French" instrument with narrow measurement and a sharp tone.

** One of the instruments can be omitted. If there is no piano, the piano part is to be played by a harp; if the harp is omitted, an alternative part is to be played by Clarinet 1.

NOTE TIL DIRIGENTEN

Komponisten har i manuskriptet udpeget visse messing-blæserakkorder, som han ønsker foredraget på en klangligt særlig tydelig måde ("hver note tydelig"). Det drejer sig om t. 8, tr 1-3, akkord 1; t. 13, cor 1-4, akkord 2; t. 34, cor 1-4 og t. 111, cor 1-4.

I blæserstemmerne forekommer stedvis buer, som ikke har endepunkt ved en node, men er ført frem til taktstregen før en pause. Meningen med denne praksis, som bl.a. ses i forspillet til Wagners *Parsifal* (t. 84 og 89), er, at tonen udholdes i sin maksimale længde. Buerne forekommer følgende steder: t. 104 (cl 1, fag 1), t. 177 (fl, ob, cl), t. 458 (fl 1, ob 1, cl 1), t. 548 (cor ingl, cl 1, fag 1, cor 1) og t. 566 (fl 1, ob 1, cl 1).

NOTE TO THE CONDUCTOR

In the manuscript the composer pointed out certain chords in the brass that he wanted executed in a particularly distinct way ("each note clear"). These points are at b. 8, tr 1-3, chord 1; b. 13, cor 1-4, chord 2; b. 34, cor 1-4; and b. 111, cor 1-4.

In the wind parts there are some ties that do not end on a note, but go to the bar line before a rest. The idea of this practice, which can also be seen for example in the Prelude to Wagner's *Parsifal* (bb. 84 and 89) is that the note should be sustained to its maximum length. The ties appear in the following places: b. 104 (cl. 1, fag 1); b. 177 (fl, ob, cl); b. 458 (fl 1, ob 1, cl 1); b. 548 (cor ingl, cl 1, fag 1, cor 1); and b. 566 (fl 1, ob 1, cl 1).

Symfoni nr. 4

“Løvfald”

Rued Langgaard
(BVN 124)

Fortvivlet Skovbrus 1)

Allegro (♩ = 120)

poco rallentando

Flauto 1 2
Oboe 1 2
Clarinetto in Si^b 1 2
Fagotto 1 2

poco rallentando

Corno in Fa 1 2 3 4
Tromba in Si^b 1 2 3

poco rallentando

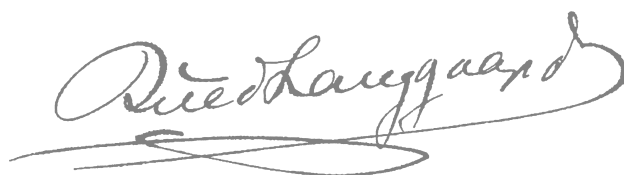
Timpani
Piano
Arpa

poco rallentando

Violino 1 2
Viola
Violoncello
Contrabbasso

1) Desperate Forest Rustling
Bruissement désespéré dans la forêt

2) > gælder tonen a
> applies to the tone A
> s'applique au 'la'

KILDER OG KRITISK BERETNING

KILDER

- A. Partitur. Afskrift med RLs rettelser og tilføjelser
- B. Partiturrenskrift. Autograf
- C. Orkesterstemmer benyttet 1917-1973
- D. Notater fra RL til Launy Grøndahl
- E. Partiturfragment (skriftprøve t. 1-12)

A. Partitur. Afskrift med RLs rettelser og tilføjelser

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 14,1. Afskrift [v/Karl Lahn]. Blæk; tilføjelser og rettelser med blæk, farvestift, blyant og kuglepen i autograf og med fremmed hånd. Titel (delvis i autograf): "*Løvfald*" / [overstreget: (*Herbstpfade*)] / [overstreget: *Stemningsbilleder.*] / *Symfoni N° 4 i een Sats i for* / [overstreget: *mindre*] *Orkester i af* / Rued Langgaard. / *Partitur.* / (*Partituret renskrevet af Kammermusiker Lahn, Karlsruhe i Stemmematerialet hos Rued Langgaard*)

Overskrifttitel (autograf): "*Løvfald*". / *Symfoni N° 4.*

Bindtitel (mærkat, autograf): *Rued Langgaard i Løvfald. i Symfoni N° 4. i Partitur, Juli 1916*

Datering på første nodeside (autograf): *Komponeret 1916. (12, 13, 16, 17 Marts)*. Signeret og dateret til slut (s. 91): *Rued Langgaard. i (d. 24 Juli 1916. i Tyringe)*

46 blade, 33,6 × 26,6 cm; 92 beskrevne sider, pagineret: (titel-side), 2-92, (s. 92 blank). Indbundet i gråt helshirtingsbind (forsats bevaret, bagsats mangler).

Papirtype: C.A. KLEMM (22 systemer)

På side 2 har RL noteret opførelser frem til 1930 samt gentaget titlen og satsoverskrifterne (hvoraf de fleste senere er ændret inde i partituret). På forsats og s. 92 er indklæbet koncertprogrammer fra 1917, 1918 og 1921 (fragment). Slutdatoen er muligvis fejlagtig, idet kilde B er dateret 25. juli; i begge tilfælde er der dog tale om efterdateringer, som er tilføjet 10-20 år senere.

Kommentar.

Afskriften er udført af trompetisten Karl Lahn, Karlsruhe, efter det reviderede autografpartitur (B). Udfærdigelsesåret for manuskriptet kendes ikke eksakt, men indiciet peger på tidsrummet mellem 1922 og senest primo 1925. Partituret har været anvendt som direktionpartitur ved samtlige opførelser 1930-1973 og er i betydelig grad præget af tilføjelser og rettelser, som dels er foretaget af komponisten, dels skyldes en række kapelmestre og senest bl.a. organist Finn Reiff, der redigerede førsteudgaven af symfonien (Samfundet til Udgivelse af Dansk Musik, 3. serie nr. 187. Dan Fog Musikforlag, København 1973 [udkom 1974]). Markeringer og bemærkninger som "høres ikke" og "støj" må hidrøre fra indspilningen af værket i august 1973 med John Frandsen og Radiosymfoniorkestret. Ud over John Frandsen har manuskriptet været benyttet af

SOURCES AND CRITICAL COMMENTARY

SOURCES

- A. Score. Transcript with RL's corrections and additions
- B. Score fair copy. Autograph
- C. Orchestral parts used from 1917 to 1973
- D. Notes from RL to Launy Grøndahl
- E. Fragment of score (writing sample bb. 1-12)

A. Score. Transcript with RL's corrections and additions

The Royal Danish Library. Rued Langgaard's Collection, RLS 14,1. Transcript [by Karl Lahn]. Ink; additions and corrections in ink, crayon, pencil and ballpoint pen in autograph and other hands.

Title (partly in autograph): "*Autumn*" / [deleted: (*Herbstpfade*)] / [deleted: *Mood Pictures.*] / *Symphony N° 4 in one movement i for* / [deleted: *small*] *orchestra i by* / Rued Langgaard. / *Score. i (The fair copy transcript of the score was prepared by Court Musician Lahn, Karlsruhe i Orchestral material with Rued Langgaard)*

Title heading (autograf): "*Autumn*". / *Symphony N° 4.*

Title on the binding (label, autograf): *Rued Langgaard i Autumn. i Symphony N° 4. i Score, July 1916*

Dating on the first page of music (autograf): *Composed 1916. (12, 13, 16, 17 March)*. Signed and dated at the end (p. 91): *Rued Langgaard. i (24 July 1916. i Tyringe)*

46 leaves, 33.6 × 26.6 cm; 92 pages of writing, paginated: (title page), 2-92, (p. 92 blank). Bound in grey cloth binding (front endpaper is preserved, back endpaper is missing).

Paper type: C.A. KLEMM (22 staves)

On page 2, RL has listed performances up to 1930 and repeated the title and the movement headings (most of which were subsequently altered in the score). On the end paper at the front and on p. 92, concert programmes from 1917, 1918 and 1921 (fragment) are pasted in. The end date is possibly incorrect, since source B is dated 25 July; in both cases, however, the dates have been added 10 to 20 years later.

Commentary.

The transcript was prepared by the trumpet player Karl Lahn, Karlsruhe, based on the revised autograph score (B). The year of the manuscript is not exactly known, but circumstantial evidence indicates the period between 1922 and no later than the beginning of 1925. The score has been used as a conductor's score at all performances between 1930 and 1973, and it is significantly marked by additions and corrections, partly done by the composer and partly by a number of conductors, and finally by the organist Finn Reiff who edited the first edition of the symphony (The Society for the Publication of Danish Music, 3rd series No 187. Dan Fog Musikforlag. Copenhagen 1973 [published 1974]). Markings and remarks such as "inaudible" and "noise" must stem from the recording of the work in August 1973 with John Frandsen and the Danish National

dirigenterne Emil Reesen (1930), Launy Grøndahl (1939, 1940, 1950, 1952) og Ernst Hye-Knudsen (1959) til transmission og koncert med Radiosymfoniorkestret samt af Alf Sjøen (radioproduktion 1969 med Aalborg Byorkester). Grøndahls og Frandsens håndskrift kan identificeres og ses overalt i partituret; mindst syv forskellige skriveredskaber kan alene henføres til Grøndahl. Manuskriptet rummer dog ikke den samlede sum af notater; der har også stedvis været brugt viskelæder for at fjerne angivelser, som har været uaktuelle i en given situation. RLs egenhændige korrektioner i kilden skal således findes imellem et virvar af informationer, hvoraf hovedparten er kommet til, efter at komponisten sidst har haft manuskriptet i hænde. Når man ser bort fra nogle få tidlige tilføjelser med blæk, blyant og blå farvestift, stammer RLs revisioner efter alt at dømme fra to revisionsomgange, 1936 og 1950.

I 1936 skulle symfonien være "omarbejdet", hvis man skal tro programnoten fra torsdagskoncert-opførelsen 22.2.1940. Kilderne viser dog, at der kun kan have været tale om relativt små ændringer. Tilføjelser med blæk, væsentligst af titlerne over symfoniens afsnit og af klaverstemmen, passer skriftmæssigt med årstallet 1936. Brugen af en grumset-rød farvestift samt enkelte udraderinger hidrører antagelig fra den samme gennemgang af partituret, der rimeligvis er foretaget umiddelbart før RL i oktober 1936 for anden gang indsendte manuskriptet som programforslag til Statsradiofonien (den første radioopførelse havde fundet sted i 1930).

Der blev planlagt en radioopførelse 3.8.1938 (som dog blev aflyst), og forud herfor indleverede RL også stemmematerialet (C) til Statsradiofonien. Alt tyder på, at partitur og stemmer herefter blev opbevaret i Statsradiofoniens nodearkiv som "lån" indtil midten af 1960'erne, hvor det blev udleveret til Constance Langgaard, som lod det deponere på Det Kongelige Bibliotek. Komponisten flyttede til Ribe i 1940, men fik dog partiturforskriften at se endnu én gang. Foranlediget af en forestående radioopførelse 13.12.1950 sendte Launy Grøndahl nemlig 7.11. samme år partituret til RL og bad ham indføje "noje overvejede Metronomangivelser overalt" samt give ham "gode Dessiner" i partituret (if. brev i Det Kongelige Bibliotek, Tilg. 554,6). Resultatet af denne opfordring ses i manuskriptet i form af korrektioner og indføjede kommentarer foretaget med kuglepen, mere eller mindre specifikt henvendt til Grøndahl i den aktuelle anledning. Kuglepennen suppleres på de første par nodesider af en øjensynlig samtidig anvendt orangerød farvestift. Denne kombination ses tydeligt længere fremme i kilden (s. 60-63, 70 og 72). Til slut i manuskriptet forekommer RLs sene håndskrift med en farvestift i en noget divergerende nuance.

Både i 1936 og i 1950 har RL utvivlsomt søgt at markere sine korrektioner tydeligt i manuskriptet, således at fx en nodeskriver kunne se, hvad og hvor der efterfølgende skulle foretages rettelser i stemmerne. I forbindelse med nogle af kuglepensrettelserne har RL endog vedføjet sin signatur for at tilkendegive rettelsernes autenticitet. Men siden 1950 er der af tredjemand indføjet utallige notater i kilden med vidt forskellig hensigt. I et vist omfang har efterfølgerne anvendt samme slags skriveredskaber som RL, herunder såvel rød farvestift som kuglepen. Hvad disse skriveredskaber angår, er det dog muligt at udskille RLs bidrag med enten sikkerhed eller med stor sandsynlighed.

Vanskeligere er det at vurdere autenticiteten af en del blyantsudstregninger og -tilføjelser, hvoraf nogle er musikalsk meget signifikante. En enlig blyantsrettelse i RLs håndskrift, som den så ud i begyndelsen af 1930'erne, kan konstateres,

Radio Symphony Orchestra. In addition to John Frandsen, the manuscript has been used by the conductors Emil Reesen (1930), Launy Grøndahl (1939, 1940, 1950, 1952) and Ernst Hye-Knudsen (1959) for transmissions and concerts with the Radio Symphony Orchestra, and also by Alf Sjøen (for a radio performance in 1969 with Aalborg City Orchestra). Grøndahl's and Frandsen's handwriting can be identified and occurs everywhere in the score; at least seven different writing utensils can be assigned to Grøndahl. However, the manuscript no longer contains all additions; in places, an eraser was used to delete markings which were not considered relevant in a specific situation. Thus, RL's own corrections in the source must be found in a tangle of information, the majority of which has been added after the composer last had the manuscript in hand. Apart from a few early additions in ink, pencil and blue crayon, RL's revisions in all probability stem from two rounds of revision, in 1936 and 1950, respectively.

In 1936, the symphony was supposedly "revised", if we are to believe the programme note for the concert on 22 February 1940 in the Thursday Concerts series. However, the sources reveal that only relatively minor changes were made. The additions in ink, most significantly of the title headings above the various parts of the symphony, and of the piano part, can be dated 1936, based on the handwriting. The use of a muddy-red crayon and a few erasures probably stem from the same revision of the score, which is likely to have been done immediately before RL, in October 1936, for the second time sent the score to the State Radio as a programme suggestion (the first performance on the radio took place in 1930).

A radio performance was planned for 3 August 1938 (although it was later cancelled), and before this date, RL also submitted the orchestral parts (C) to the State Radio. All indications are that the score and parts were subsequently kept in the State Radio's music archive "on loan" until the mid-1960s, when it was handed over to Constance Langgaard, who gave it to The Royal Danish Library on permanent loan. In 1940, the composer moved to Ribe; however, he did get to see the score transcript once more. On the occasion of an imminent performance on the radio on 13 December 1950, Launy Grøndahl sent the score to Langgaard on 7 November of that year, asking him to insert "carefully considered metronome marks throughout" and to give him "good advice" in the score (cf. letter in The Royal Danish Library, Tilg. 554,6). The result of this request can be seen in the manuscript in the form of corrections and inserted commentaries made with a ballpoint pen, more or less specifically directed at Grøndahl on this occasion. On the first few pages of the score, the ballpoint pen is complemented by an orange-red crayon that was apparently applied simultaneously. This combination is also seen further on in the source (pp. 60-63, 70 and 72). At the end of the manuscript, RL's late handwriting occurs in crayon of a somewhat divergent nuance.

In 1936 as well as in 1950, RL undoubtedly sought to mark his corrections clearly in the manuscript so that e.g. a copyist could see what should be corrected in the parts, and where. In connection with some of the corrections in ballpoint pen, RL even added his signature to signify the authenticity of the corrections. But since 1950, other people have added numerous notes in the source with widely differing intentions. To a certain degree, they have used the same writing tools as RL, including red crayon as well as ballpoint pen. Regarding these writing tools, however, it is possible to distinguish RL's contribution with either certainty or high probability.

It is more difficult to assess the authenticity of a number of deletions and additions in pencil, some of which are musically very significant. There is a single correction in pencil in RL's handwriting as it was in the early 1930s, but there is no

men der er ikke noget overbevisende tegn på, at RL på et senere tidspunkt har anvendt blyant i manuskriptet. Derimod har Grøndahl og Frandsen ivrigt brugt blyant, og dertil kommer markeringer af strøg og visse bueændringer i strygerne, tilføjet med ubekendt hånd, samt notater og overstregninger, der er kommet til i forbindelse med udgivelse og indspilning i de første år af 1970'erne. Blandt indicierne for, at blyantstilføjelserne er kommet til efter RLs tid, tæller også, at væsentlige blyantsrettelser i partituret ikke synes overført til stemmerne (C), før disse i 1970 blev gennemrettet med henblik på udgivelse. Tre metronomtall indføjet med blyant med en skrift, som kunne ligne komponistens, må således betragtes som tvivlsomme, ikke mindst fordi RL i 1950 generelt har anvendt kuglepen ved indføjelser af metronomtall (de tre metronomtall med blyant er nævnt i noter nedenfor, jfr. t. 107, 602, 656).

Langgaards korrektioner i partituret omfatter to korte spring: mellem t. 290 og 291 er 2 takter udeladt, mellem t. 420 og 421 er 1 takt (generalpause) udeladt. Mellem t. 167 og 168 findes 12 overstregede takter, som må være kommet med i partituret, fordi afskriveren har overset springet i forlægget (B). Der er således tale om et spring, som reelt går tilbage til hovedrevisionen af værket, som fandt sted i 1920. Blandt rettelserne fra 1950 er ændring af næsten alle overskrifter i manuskriptet:

- t. 1 *Skovbrus* blev ændret til *Fortvivlet Skovbrus*
- t. 83 *Opklarende Vejr* blev ændret til *Solstreif*
- t. 217 *Tordenbyger* blev ændret til *Torden*
- t. 317 *Vindstød* blev ændret til *Høstligt!*
- t. 372 *Hvile* blev ændret til *Træt*
- t. 396 *Stormnat* blev ændret til *Fortvivlelse*
- t. 644 *Søndag Morgen* blev ændret til *Søndag-Morgen-Klokkerne*
- t. 656 *Forbi!* (uændret)

B. Partiturrenskrift. Autograf

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 14,2.

Autograf. Renskrift med blæk (få tilføjelser og rettelser med blæk, blyant og farvestift).

Titelblad mangler. Overskrifttitel: "*Løvfald*" ("*Herbstpfade*") / *Symfoni (Nr. 4) Autograf. (1916)* / (overstreget tidligere titel: *November*)

Bindtitel (mærkat): *Rued Langgaard: / Løvfald, / Symfoni N° 4. / Partitur. / 1916.*

Dateret (s. 1): *Komponeret Marts 1916. / Instrumenteret Juli 1916 / Tyringe Kur.*

Dateret og signeret til slut (s. 114): *Tyringe Kur. / 25 Juli 1916. / Rud Langgaard. / De sidste Takter / omkomp. 1920.*

45 blade, 34,8 × 26,5 cm; 90 beskrevne sider, pagineret: 1-30, (1 upag. blad), 35-46, (2 upag. blade), 73-94, (1 upag. blad), 97-114. Efter RLs tid er flg. paginering tilføjet for neden på siderne: 1-30, (31-32 oversprunget), 33-92. Indbundet i blågråt helshirtingbind (forsats mangler, bagsats bevaret).

Papirtyper: blad 1-22, 25-35, 37-43: *B.&H. Nr. 13. A. / 7.14.* (22 systemer), blad 23-24: *B.&H. Nr. 3. C. / 7.15.* (16 systemer), blad 44-45: *B.&H. Nr. 20. / 8.19.* (28 systemer); blad 36 er ubetegnet. På s. 1 og på bindets inderside oversigt over opførelser indtil 1940.

Kommentar.

Partituret er den oprindelige renskrift fra 1916, som er forkortet og revideret af RL i flere omgange frem til 1920 eller kort derefter. Enkelte tilføjelser i autograf uden for noteteksten er af senere dato, men ellers foreligger manuskriptet i den form det havde, da afskriften (A) blev udfærdiget i begyndelsen af

convincing evidence that RL used a pencil in the manuscript later than that. On the other hand, Grøndahl and Frandsen eagerly used pencils, and in addition, there are bow stroke markings and changes of certain slurs in the string parts added in an unknown hand, as well as notes and deletions that were added in connection with the publishing and recording of the score in the first years of the early 1970s. Indications that the additions in pencil were added after RL's time include the fact that significant corrections in pencil in the score does not seem to have been transferred to the orchestral parts (C) until they were thoroughly reviewed for publication in 1970. Thus, three metronome markings entered in pencil in a handwriting similar to the composer's must be considered dubious, not least because RL in 1950 generally used a ballpoint pen when inserting metronome markings (the three metronome markings in pencil are mentioned in notes below, cf. bb. 107, 602, 656).

Langgaard's corrections in the score include two short leaps: between bb. 290 and 291, 2 bars are omitted, between bb. 420 and 421, 1 bar (general pause) is omitted. Between bb. 167 and 168, there are 12 deleted bars, which must have been included in the score because the copyist overlooked the leap in the original (B). It is thus a leap, which actually goes back to the main revision of the work, which took place in 1920. Among the corrections from 1950 is the change of almost all the headings in the manuscript:

- b. 1 *Forest Murmur* was changed to *Despairing Forest Murmur*
- b. 83 *Brightening Weather* was changed to *Shafts of Sunlight*
- b. 217 *Thunderstorms* was changed to *Thunder*
- b. 317 *Gusts of Winds* was changed to *Autumnall!*
- b. 372 *Rest* was changed to *Tired*
- b. 396 *Stormy Night* was changed to *Despair*
- b. 644 *Sunday Morning* was changed to *Sunday Morning Bells*
- b. 656 *Over!* (unchanged)

B. Score fair copy. Autograph

The Royal Danish Library. Rued Langgaard's Collection, RLS 14,2. Autograph. Fair copy in ink (a few additions and corrections in ink, pencil and crayon).

Title leaf missing. Title heading: "*Autumn*" ("*Herbstpfade*") / *Symphony (No 4) Autograph. (1916)* / (previous title crossed out: *November*)

Title on the binding (label): *Rued Langgaard: / Autumn, / Symphony N° 4. / Score / 1916.*

Dated (p. 1): *Composed March 1916. / Orchestrated July 1916 / Tyringe Resort.*

Dated and signed at the end (p. 114): *Tyringe Resort. / 25 July 1916. / Rud Langgaard. / The last bars / re-composed 1920.*

45 leaves, 34,8 × 26,5 cm; 90 pages of writing, paginated: 1-30, (1 unnumbered leaf), 35-46, (2 unnumbered leaves), 73-94, (1 unnumbered leaf), 97-114. After RLs time, the following pagination was added at the bottom of the pages: 1-30, (31-32 skipped), 33-92. Bound in blue-grey cloth binding (end paper missing at the front, preserved at the end).

Paper types: fols. 1-22, 25-35, 37-43: *B.&H. Nr. 13. A. / 7.14.* (22 staves), fols. 23-24: *B.&H. Nr. 3. C. / 7.15.* (16 staves), fols. 44-45: *B.&H. Nr. 20. / 8.19.* (28 staves); fol. 36 is undesignated. On p. 1 and on the inside of the cover, there are overviews of performances until 1940.

Commentary.

The score is the original fair copy from 1916, which was abbreviated and revised by RL several times until 1920 or shortly thereafter. A few additions in autograph next to the music notation are of a later date, but otherwise the manuscript appears in the form it took when the copy (A) was made in the early 1920s.

1920'erne. Revisionerne erkendes hovedsageligt i form af spring samt udtagne og indskudte blade (jfr. pagineringen). De oprindelige sider er i enkelte passager forsynet med blækrettelser; herudover forekommer sporadiske tilføjelser i autograf med farvestift og blyant. RL har således tilføjet en del manglende fortegn med blyant. Da disse fortegn er medtaget i stemmerne (C), må han have føjet dem ind straks, eftersom han allerede dagen efter partiturets afslutning sendte manuskriptet fra Tyringe i Skåne til Wilhelm Hansens Musikforlag, som foranstaltede stemmerne udskrevet, mens RL opholdt sig i Sverige. Grunden til dette hastværk var, at der var en opførelse i udsigt (som dog ikke blev til noget).

En fremmed dirigenthåndskrift tilhører Frederik Schnedler-Petersen, der i 1918 dirigerede en opførelse af symfonien i Tivoli, og som var den eneste, der ud over RL opførte symfonien frem til 1930, hvorefter afskriften (A) erstattede autografen som dirigentpartitur.

De mange forkortelser har medført, at en del blade af det oprindelige manuskript er taget ud (disse blade er nu forsvundet). Det drejer sig om 16 blade med sidetallene 31-34, 47-72, 95-96 og dertil symfoniens oprindelige slutning fra s. 111 (måske 4 blade). Visse af de udeladte passager er imidlertid bevaret helt eller delvis i form af oversprungne eller overstregede taktgrupper. Manuskriptet indeholder således 2 udeladte takter mellem t. 51 og 52, 12 udeladte takter mellem t. 167 og 168 (findes også i A), 11 + 9 udeladte takter mellem t. 219 og 220, 2 udeladte takter mellem t. 290 og 291 (også i A), 10 + 39 udeladte takter mellem t. 316 og 317, 8 udeladte takter mellem t. 338 og 339, 1 udeladt takt mellem t. 420 og 421 (også i A).

Manuskriptet rummer kun én forklarende overskrift, nemlig (*Optrækkende Uvejre* - -), som er anført over t. 222 og synes oprindelig. Af særlig interesse er følgende tidligere, til dels oprindelige, tempo- og karakter-betegnelser, som er ændret eller udeladt i A:

- t. 1 Allegro appassionata (♩ = 132)
- t. 16 Mosso [uden metronomtal]
- t. 75 Vivo
- t. 83 Quasi allegretto (♩ = 63)
- t. 107 [ingen tempoangivelse]
- t. 168 Vivo, scherzando
- t. 217 Allegro appassionato
- t. 294 Quasi allegretto [rettet til: Allegretto pastorale]
- t. 396 Allegro appassionata
- t. 472 Più con moto
- t. 528 Con moto e agitato
- t. 602 Poco con moto non mosso
- t. 656 Più con moto e agitato
- t. 672 Allegro appassionato

C. Orkesterstemmer benyttet 1917-1973

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 15-16. Afskrift i varierende håndskrift, en af dem sign. *AD* eller *A Devald*. Blæk med utallige tilføjelser, rettelser, overklæbninger og overstregninger. Materialet omfatter 15 blæsestemmer, 2 paukestemmer og 28 strygerstemmer (8 7 5 4 4). Harpestemme og klaverstemme mangler. Indbundet 1970 eller før i brune kartonbind (biblioteksindbinding).

Kommentar.

Stemmesættet afspejler værket historie fra 1916 til 1973. De fleste stemmer er udskrevet forud for uopførelsen med B i dette partiturs oprindelige form som kilde, nemlig blæsestem-

The revisions are mainly identifiable in the form of leaps and leaves that have been taken out or inserted (cf. the pagination). In the original pages, corrections in ink have been added to a few passages; furthermore, sporadic autograph additions occur in crayon and pencil. Thus, RL added some missing accidentals in pencil. As these accidentals are included in the parts (C), he must have added them immediately, since it was already on the day after the completion of the score that he sent the manuscript from Tyringe in Scania to Wilhelm Hansens Music Publishing House, which arranged for the parts to be copied, while RL was still in Sweden. The reason for this haste was that there were plans for a performance (they did not materialize, however).

Conductor's notes in a different handwriting stem from Frederik Schnedler-Petersen, who conducted a performance of the symphony at Tivoli in 1918, and who was the only one apart from RL who performed the symphony until 1930, after which the fair copy (A) replaced the autograph as the conductor's score.

As a consequence of the many abbreviations, some leaves from the original manuscript were taken out (these leaves have now disappeared). These are 16 leaves with page numbers 31-34, 47-72, 95-96 and the original ending of the symphony from p. 111 (maybe 4 leaves). However, some of the passages that were left out, have been preserved, complete or in part, in the form of skipped or crossed out groups of bars. Thus, the manuscript contains 2 omitted bars between bb. 51 and 52, 12 omitted bars between bb. 167 and 168 (these are also in A), 11 + 9 omitted bars between bb. 219 and 220, 2 omitted bars between bb. 290 and 291 (also in A), 10 + 39 omitted bars between bb. 316 and 317, 8 omitted bars between bb. 338 and 339, and 1 omitted bar between bb. 420 and 421 (also in A).

The manuscript contains only one descriptive heading, namely (*Approaching storm* - -), which is above b. 222 and appears to be original. The following earlier, partly original, tempo and character designations, which were changed or omitted in A are of special interest:

- b. 1 Allegro appassionata (♩ = 132)
- b. 16 Mosso [without metronome marking]
- b. 75 Vivo
- b. 83 Quasi allegretto (♩ = 63)
- b. 107 [no tempo indication]
- b. 168 Vivo, scherzando
- b. 217 Allegro appassionato
- b. 294 Quasi allegretto [corrected to: Allegretto pastorale]
- b. 396 Allegro appassionata
- b. 472 Più con moto
- b. 528 Con moto e agitato
- b. 602 Poco con moto non mosso
- b. 656 Più con moto e agitato
- b. 672 Allegro appassionato

C. Orchestral parts used from 1917 to 1973

The Royal Danish Library. Rued Langgaard's Collection, RLS 15-16. Transcript in various handwritings, one of them signed *AD* or *A Devald*. Ink with numerous additions, corrections, deletions and passages that are pasted over. The material comprises 15 wind parts, 2 timpani parts, 28 string parts (8 7 5 4 4). The harp part and the piano part are missing. Bound in brown paper boards in 1970 or earlier (library binding).

Commentary.

The set of parts reflects the history of the work from 1916 to 1973. The transcript of most parts was made ahead of the first performance with the score B in its original form as the source.

mer, pauker (senere betegnet "no. 2"), vl 1 nr. 4-8, vl 2 nr. 4-7, vla nr. 2-4, vcl nr. 2-4 og cb nr. 2-4. Supplerende strygerstemmer blev udskrevet til brug ved torsdagskoncertopførelsen i 1940. Stemmerne er henad vejen tilrettet i lidt tilfældigt omfang i takt med revisioner af partitur A og senere B (afskriverfejle i sidstnævnte er også i mange tilfælde blevet overført til stemmerne!). En forsøg på konsekvent at koordinere partitur og stemmer blev øjensynlig først gjort i forbindelse med udgivelsen, idet C tjente som forlæg for de i 1973 udgivne stemmer.

Den tidligste rettelse i materialet er ændringen af den oprindelige titel *Natur og Tanker* til *November* og derefter til *Løvfald*. Rettelsen er foretaget med RLs mor, Emma Langgaards håndskrift, der også forekommer enkelte andre steder. Strygerstemmerne må være udskrevet efter første titelskift, for de rummer kun de to sidstnævnte titler.

Komponistens håndskrift ses i mange stemmer i forbindelse med en tidlig rettelse ved det oprindelige cfr. M (med gentagelse ved cfr. Æ). Rettelsen kan næppe erkendes i B og må folgelig være meget tidlig, senest fra tiden lige før andenopførelsen i 1918. Ganske få andre steder i stemmerne kan man konstatere RLs håndskrift med bl.a. rød farvestift, men hans eventuelle tilføjelser af accenter eller dynamiske angivelser kan kun med sikkerhed udskilles fra nodeskrivernes tilsvarende notater i paukestemmen ("no. 2"), som åbenbart har haft komponistens særlige bevågenhed.

Launy Grøndahl har gennemgået materialet (bl.a. med brug af en karakteristisk rød blækfarve) og især i blæserstemmerne foretaget en lang række tilføjelser, som kun delvis har belæg i eller er blevet overført til partituret. Strøgsætningen i strygerne synes at være foretaget så sent som i 1959. De seneste rettelser stammer fra Finn Reiff, som med dateringen 1970 og signaturen *FR.* har gennemrettet blæserne, pauke ("no. 1") og primostrygerne med henblik på udgivelse. Endelig er der spor efter John Frandsens anvendelse af materialet i 1973.

Stemmerne rummer passager, som er udeladt ved revisionerne, og som ikke er bevaret i andre kilder.

D. Notater fra Langgaard til Launy Grøndahl

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 14,3. Autograf. Blæk.

1. 1 blad, 12,5 × 25,5 cm (udsnit af nodepapirblad); 1 beskrevet side. Udateret.

Påskrift: *Kære Hr. Grøndahl, Jeg beder Dem være saa venlig særlig at have Deres Opmærksomhed henvendt paa denne Frasering og disse Akkorder lige i Begyndelsen. R.L.*

Indhold: t. 15-18, horn og strygere (noteret på tre systemer).

2. 1 blad, 11 × 12,5 cm (udsnit af nodepapirblad); 1 beskrevet side. Udateret.

Påskrift: *Kære Hr. Grøndahl. Denne asmol-Treklang cresc. og ffz! Deres R.L.*

Indhold: t. 15-17, horn og strygere (noteret på tre systemer).

Kommentar.

De to notater med næsten samme indhold må være nedskrevet enten forud for radioopførelsen 12.4.1939 eller – mere sandsynligt – torsdagskoncertopførelsen 22.2.1940. RL ønsker en tydeliggørelse af hornstemmerne i de pågældende takter, uden at der er tale om notationsændringer i forhold til partituret (A). Ved gennemgangen af A i 1950 gentog RL, at *as-mol* akkorden i horn t. 13 skal være "tydelig", mens et *cresc.* i t. 16, som RL fremhæver i notaterne, i 1950 er rettet til *cresc. poco*.

This includes wind parts, timpani (later designated "No. 2"), vl 1 Nos. 4-8, vl 2 Nos. 4-7, vla Nos. 2-4, vcl Nos. 2-4 and cb Nos. 2-4. Supplementary string parts were copied before use in the Thursday Concert performance in 1940. Subsequently the parts have been adjusted to a somewhat random extent in line with the revisions of score A and later B (copying errors in the latter have also in many cases been transferred to the parts!). Apparently, an attempt to consistently coordinate the score and parts was not made until the publication of the score was being prepared, since C served as the template for the parts published in 1973.

The earliest correction in the manuscript is the alteration of the original title *Nature and Reflections* to *November* and then to *Autumn*. The correction was done in the handwriting of RL's mother, Emma Langgaard, which can also be found in a few other places. The string parts must have been produced after the titles were first changed, because they only contain the two latter titles.

An early correction at the original fig. M (repeated at fig. Æ) in the composer's handwriting is seen in many of the parts. The correction can hardly be discerned in B and consequently must be very early, most recently from the time just before the second performance in 1918. RL's handwriting can only be ascertained in a few other places in the parts, in red crayon and other writing utensils, and only in the timpani part ("No. 2"), to which the composer evidently paid special attention, is it possible to distinguish with certainty the added accents or dynamic indications by RL from similar markings in the copyist's hand.

Launy Grøndahl reviewed the material (among other things using ink in a characteristic red colour) and especially in the wind parts, he made a number of additions, which are only partly based on the score or has been transferred to the score. The marking of bow strokes in the strings seems to have been done as late as 1959. The latest corrections were done by Finn Reiff who, with the dating 1970 and the signature *FR.*, prepared the wind parts, timpani ("No. 1") and the primo string parts for publication. Finally, there are traces of John Frandsen's use of the material in 1973.

The parts contain passages which were left out during revisions, and which have not been preserved in other sources.

D. Notes from Langgaard to Launy Grøndahl

The Royal Danish Library. Rued Langgaard's Collection, RLS 14,3. Autograph. Ink.

1. 1 leaf, 12.5 × 25.5 cm (piece of a music paper sheet); 1 page of writing. Undated.

Inscription: *Dear Mr. Grøndahl, please pay special attention to this phrasing and these chords right at the beginning. R.L.*

Content: bb. 15-18, horn and strings (notated on three staves).

2. 1 leaf, 11 × 12.5 cm (piece of a music paper sheet); 1 page of writing. Undated.

Inscription: *Dear Mr. Grøndahl. This a flat minor triad should be cresc. and ffz! Sincerely, R.L.*

Contents: bb. 15-17, horns and strings (notated on three staves).

Commentary.

The two notes with almost the same content must have been written prior to the radio performance on 12 Apr. 1939 or – more likely – the Thursday Concert radio performance on 22 Feb. 1940. RL ask for the horns to be clearly heard in the bars in question, albeit without any alteration of the notation in the score (A). In reviewing A in 1950, RL reiterated that the a flat minor chord in the horn parts b. 13 should be "clearly heard", while a *cresc.* in b. 16, which RL emphasized in the notes, was corrected to *cresc. poco* in 1950.

I strygerne adskiller notaterne sig fra A på følgende tre punkter:

- a) t. 15 vla, vcl pause
- b) t. 16 vla, vcl note 2 (i hovedmotivet) er noteret som as (i stedet for a)
- c) t. 16, 18 vla, vcl note 2 og 5 tilføjet *ffz* – i D2 tillige martellato (ingen accent på node 3)

ad a) Om RL har ment, at Grøndahl skulle indføre en pause i t. 15 står ikke klart. I partitur (A) og stemmer (C) er der ikke fortaget nogen ændring, og man må konstatere, at RL ikke i 1950, da han havde lejlighed til det, har indført en pause det pågældende sted.

ad b) Rettelsen af hovedmotivets node 2 ses også i partituret, hvor den antagelig er indført i 1936. Notationen blev 1950 ført tilbage til det oprindelige (tonen a).

ad c) Ændringen af motivets accenter blev indført som blyantsrettelser i A, sandsynligvis af Launy Grøndahl med hjemmel i D, men kun med brug af *marcato*; senere (1950) tilføjede RL selv *ffz* på node 2, jfr. nedenfor under *Særlige redaktionelle problemer*.

E. Partiturfragment (skriftprøve t. 1-12)

En partiturside indeholdende t. 1-12 gengives stærkt formindsket som prøve på RLs håndskrift i Gerhard Lynges bog *Danske Komponister i det 20. Aarhundredes Begyndelse*. Aarhus 1917, s. 320. Overskrifttitlen er: *November Symfoni (No 5)*. – I bogens omarbejdede og noget forkortede andenudgave (ligeledes 1917) gengives manuskriptprøven på s. 184. Overskrifttitlen er her blot *Symfoni (No 5)*, mens billedteksten meddeler, at værket har skiftet titel til "Løvfald".

Kommentar.

Forlægget for illustrationen er forsvundet. Manuskriptsidens indhold adskiller sig for enkelte dynamiske angivelser vedkommende fra B. Et tilføjet *più p* i horn t. 6 er elimineret ved senere revision; de øvrige forskelle må betegnes som tilfældigheder.

REDAKTIONSGRUNDLAG

Udgaven er baseret på værkets hovedkilde, den rettede partiturfaksimil (kilde A). Alle korrektioner og tilføjelser, der med sikkerhed eller stor sandsynlighed kan tilskrives komponisten, respekteres. Tilføjelser og ændringer i fremmed eller uidentificeret håndskrift udelades med mindre særlige forhold taler for at indarbejde dem i udgaven. Forglemmelser, unøjagtigheder og fejl i afskriverteksten i A elimineres ved kollation med autografpartituret (B). Fra stemmematerialet (C) medtages Langgaards egenhændige tilføjelser i paukestemmen i det omfang de supplerer eller korrigerer hovedkilden. Notaterne til Grøndahl (D) opfattes som provisoriske i forhold til Langgaards senere tilføjelser i partituret (A), men har betydning for vurderingen af et centralt kildeproblem (jfr. nedenfor under *Særlige redaktionelle problemer*). Kilde E er uden betydning for udgaven.

RETNINGSLINJER FOR UDGAVEN

Udgiverens tilføjelser og rettelser er typografisk markeret i partituret ved hjælp af skarpe parenteser; tilføjede buer er dog angivet med brudt streg, og bueændringer som en kombination af hel og brudt streg. Orienteringsfortegn i runde parenteser skyldes udgiveren. Faste fortegn for klarinet 1-2 er tilføjet af udgiveren. Redaktionelle kommentarer samt oplysninger om forhold, der ikke er typografisk markeret i udgaven, findes i noterne nedenfor.

In the strings, the notes differ from A on the following three points:

- a) b. 15 vla, vcl rest
- b) b. 16 vla, vcl note 2 (in the main motif) is notated as a flat (instead of a)
- c) b. 16, 18 vla, vcl *ffz* added to notes 2 and 5 I – in D2 also martellato (no accent on note 3)

ad a) It is unclear whether RL intended that Grøndahl should introduce a rest at b. 15. In the score (A) and the parts (C), no change were made, and it must be concluded that RL did not introduce a rest there, when he had an opportunity to do so in 1950.

ad b) The alteration of note 2 in the main motif is also in the score, where it was probably introduced in 1936. In 1950, the notation was altered back to the original (the note a).

ad c) In the first place, the alteration of the accents were added as pencil corrections in A, probably by Launy Grøndahl, based on D, but only with the use of *marcato*; later (1950) RL himself added *ffz* on note 2, cf. below under *Special editorial issues*.

E. Fragment of score (writing sample bb. 1-12)

A score page containing bb. 1-12 is reproduced much reduced in size as a sample of RL's handwriting in Gerhard Lynges book *Danish Composers at the Beginning of the 20th Century*. Aarhus 1917, p. 320. The title heading is: *November Symphony (No 5)*. – In the revised and somewhat abbreviated second edition (also from 1917), the manuscript sample is reproduced on p. 184. There the title heading is simply *Symphony (No 5)*, while the caption announces that the title of the work has been changed to "Autumn".

Commentary.

The source of the illustration has disappeared. The content of the manuscript differs from B regarding certain dynamic markings. An added *più p* in the horn parts b. 6 was eliminated in a later revision; other differences can be regarded as coincidences.

TEXTUAL BASIS OF THE EDITION

The edition is based on the main source of the work, the corrected score transcript (source A). All corrections and additions, which can be attributed to the composer with certainty or high probability, are respected. Additions and alterations in the handwriting of others, whether these are identified or unidentified, are omitted unless special circumstances warrant incorporating them into the edition. Omissions, inaccuracies, and copying errors in A are eliminated by collation with the autograph score (B). From the set of parts (C), Langgaard's own additions to the timpani part are included to the degree that they supplement or correct the main source. The notes for Grøndahl (D) are seen as provisional compared to Langgaard's later additions to the score (A), but they are significant to the assessment of a problem related to the sources (cf. below under *Special editorial issues*). Source E is of no significance to the edition.

EDITORIAL GUIDELINES

Material supplied or emended by the editors is identified typographically by square brackets; however, supplied slurs and ties are shown with a broken line and emended slurs and ties with a combination of broken and unbroken lines. Cautionary accidentals in round brackets have been supplied by the editor. Key signatures for clarinets 1-2 are supplied by the editor. Editorial comments and information on matters that are not marked typographically in the edition are to be found in the critical apparatus below.

Der er foretaget stiltiende komplettering for så vidt angår manglende triol- og sekstolangelser samt manglende node-punkteringer. Overflødige gentagelser af fortegn er udeladt uden dokumentation. Mindre justeringer af uegalt anbragte dynamiske angivelser er foretaget uden videre.

Langgaards sent tilføjede, dansksprogede kommentarer er søgt integreret i udgaven på den måde, at de så vidt muligt er omskrevet til gængse eller gennemskuelige notationsformer eller begreber. Subsidiært er indholdet af disse kommentarer præsenteret som fodnoter eller på anden vis.

Passager, der gentages, er i et vist omfang gensidigt redaktionelt kompletteret og notationsmæssigt egaliseret. Der er tale om følgende gentagelser (kompositionsmæssige forskelle er nævnt i parentes):

- t. 2-13 = t. 325-336 (t. 2-4/t. 325-327 dog ikke identiske i blæsere og timp)
- t. 24-27 = t. 403-406 (tr 1-3 er dog ikke identiske, idet RL har slettet indsatser på tredje taktslag i t. 24-27, men ikke 403-406)
- t. 83-104 = t. 294-315 (dog er paukestemmen ikke identisk i t. 94-95/t. 305-306 og t. 97-98/t. 308-309; vcl-stemmen er ikke identisk i t. 94-95/t. 305-306), og der er dynamiske forskelle mellem t. 94-96 og 305-307
- t. 441-491 = t. 549-599 (dog et heltonetrin højere og med ændringer i instrumentationen i fl, ob og cl; vl 1-2 har *sf* i t. 472 mod *ffz* i t. 580)

Desuden forekommer nogle musikalsk parallelle passager, hvor en gensidig komplettering er foretaget i stærkt begrænset omfang:

- t. 16-21 ~ t. 397-402 (jfr. note til t. 397)
- t. 414-420 ~ t. 634-640
- t. 421-441 (20 t.) ~ 531-548 (18 t.) (jfr. noter til t. 429, 537, 539, 540 og 542, 543)

SÆRLIGE REDAKTIONELLE PROBLEMER

Marcato i strygerne t. 3-6

I t. 3-6, violin 1, 2 og viola var oprindeligt uden accenter. RL og andre har i A gennem tiden tilføjet en række marcatoangivelser på en uregelmæssig og mangelfuld måde. Intentionen synes dog klar ud fra en samlet vurdering og med vægt på tilføjelser, der med stor sandsynlighed kan tillægges RL selv. Det gælder marcato tilføjet med en rød farvestift i violin 1 t. 4 og mellem viola- og cellostemmerne i t. 4-6. Hertil kommer, at marcato tilføjet med kuglepen på alle tre noder i vla i t. 3, sandsynligvis hidrører fra RLs hånd.

Konklusionen bliver, at der skal marcato på t. 3 node 1-3 og på node 2 og 3 i takterne 4-6. Udgiveren kan dermed ikke tilslutte sig den tolkning, som redaktøren af førsteudgaven 1973, Finn Reiff, kom frem til, nemlig at alle noder skal forsynes med marcato (FRs blyantskomplettering ses i manuskriptet). Udgiveren har valgt at bringe accenterne ensartet i alle tre strygerstemmer uden typografisk markering.

I gentagelsen af passagen t. 326-329 er der i A, måske i RLs tid, måske senere, tilføjet marcato med blyant imellem vl 1- og vl 2-systemerne på alle 6 noder i t. 326-327. Yderligere accenter synes tilføjet i forbindelse med udgivelsen 1973. Udgiveren betragter alle disse tilføjelser som ikke-autentiske og har valgt at gentage accentueringsmønsteret fra t. 3-6 uden typografisk markering.

Accentuering af motivet t. 16, 18, 20, etc.

Motivet i strygerne var oprindeligt forsynet med *sf* på node 3 (i t. 397 og 399 var der også *sf* på node 1). I D tilkendegiver RL,

Missing triplet and sextuplet markings are supplied tacitly, as are missing dots. Superfluous repetitions of accidentals are suppressed without documentation. Minor adjustments of unequally placed dynamic markings are undertaken without comment.

The editor has sought to integrate Langgaard's late comments in Danish in the edition in such a way that they have been rewritten into common or generally understandable notation or concepts as far as possible. Alternatively, the content of these comments is presented as footnotes or in similar ways.

Passages that are repeated, are mutually completed to a certain extent and the notation made uniform. The following passages are repeated (compositional differences are mentioned in brackets):

- bb. 2-13 = bb. 325-336 (although bb. 2-4/bb. 325-327 are not identical in winds and timp)
- bb. 24-27 = bb. 403-406 (although tr 1-3 are not identical, since RL deleted entrances at the third beat in bb. 24-27, but not 403-406)
- bb. 83-104 = bb. 294-315 (although the timpani part is not identical in bb. 94-95/b. 305-306 and bb. 97-98/bb. 308-309; the vcl part is not identical in bb. 94-95/b. 305-306, and there are dynamic differences between bb. 94-96 and 305-307)
- bb. 441-491 = bb. 549-599 (although a whole tone higher and with alterations in the orchestration in fl, ob and cl; vl 1-2 has *sf* in b. 472 as opposed to *ffz* in b. 580)

In addition, there are some musically parallel passages in which a supplementation has been made to a very limited extent:

- bb. 16-21 ~ bb. 397-402 (cf. note regarding b. 397)
- bb. 414-420 ~ bb. 634-640
- bb. 421-441 (20 bb.) ~ 531-548 (18 bb.) (cf. notes regarding bb. 429, 537, 539, 540 and 542, 543)

SPECIAL EDITORIAL ISSUES

Marcato in the strings bb. 3-6

In bb. 3-6, violin 1, 2 and viola were originally without accents. RL and others have in A over time added a number of marcato indications in an irregular and incomplete manner. However, the intention seems clear from an overall assessment and with emphasis on additions that with high probability can be attributed to RL himself. This applies to marcato indications added with a red crayon in violin 1 b. 4 and between the viola and cello staves in bb. 4-6. In addition, the marcato added with ballpoint pen at all three notes in b. 3, probably originates from RL's hand. The conclusion is that marcato must be provided on notes 1-3 in b. 3 and on notes 2 and 3 in bb. 4-6. The publisher cannot agree with the interpretation that the editor of the first edition 1973, Finn Reiff, came to, namely that all notes should be supplied with marcato (FR's pencil completion can be seen in the manuscript). The publisher has chosen to bring the accents uniformly in all three string parts without typographic marking.

In the repetition of the passage bb. 326-329, in A, perhaps in the time of RL, perhaps later, marcato was added with pencil between the vl 1 and vl 2 staves on all 6 notes in bb. 326-327. Additional accents seem to have been added in connection with the publication in 1973. The editor considers all of these additions to be non-authentic and has chosen to repeat the accentuation pattern from bb. 3-6 without typographic marking.

Accentuation of the motif bb. 16, 18, 20, etc.

The motif in the strings was originally provided with *sf* at note 3 (in bb. 397 and 399 there were also *sf* at note 1). In D, RL

at han ønsker denne accentuering ændret i t. 16 og 18, således at accenter på node 3 erstattes af *sff* på node 2 og 5 (D2 har yderligere martellato på node 2 og 5).

I partituret (A) er ændringen indført på den måde, at der med blyant er tilføjet marcato på node 2 og 5, samtidig med at *sf* (*sfz*) ved node 3 er overstreget (i t. 397 og 399 er *sf* på node 1 og 3 udraderet). Det er sandsynligvis hovedsagelig Launy Grøndahl, som har gennemført rettelserne på grundlag af Langgaards anvisning (måske D). Rettelsen af motivet blev foretaget i partituret på denne måde i t. 16, 18, 20, 24, 26, 32, 397, 399, 401, 403 og 405.

Da RL i 1950 gennemgik partituret, supplerede han mange steder Grøndahls blyantsmarcatoer med et kuglepens-*ffz* på node 2. Det gælder således i t. 18, 397 og 399 (placeret oven over *vla*) samt i t. 20, 24 og 26 (placeret oven over *vl 1*). Det må alt i alt opfattes således, at RLs intention i sidste ende har været, at motivet de nævnte steder optræder med *ffz* på node 2 (som rimeligvis erstatter de tidligere tilføjede marcato-angivelser) og ordinært marcato på node 5. På grund af de mange rettelser og tilføjelser udført af mange 'hænder' i disse takter i A, har udgiveren valgt at uniformere notationen og undladt typografisk markering i de pågældende takter i strygerne.

Ud over de nævnte takter forekommer motivet en række gange i mere eller mindre afledt form, og disse gentagelser er i A, af dirigenter eller andre, blevet forsynet med accenter på node 2 og 5 (eller det der svarer hertil). Det gælder således t. 39 (*vl 1*, *vl 2*), t. 45 (*vl 1*, *vl 2*), 67-68 (cor), 78 (*vcl*), 236 (*vcl*, *cb*), 253-55 (cor), 260 (cor 1-2, *vcl*), 264 (cor 1-2), 401 (cor 3) – jfr. noter nedenfor. Ingen af disse tilføjelser vurderes som autentiske og de er ikke medtaget i udgaven.

Ophold mellem afsnit, afsnitsoverskrifter

I 1950 har RL i A tilføjet "Lille Ophold" mellem en del af, men ikke alle, symfoniens otte betitlede afsnit. I udgaven markeres dette med en fermat over taktstregen. At RLs hensigt imidlertid har været, at der mellem alle afsnit skulle gøres et lille ophold, fremgår af en skrivelse fra komponisten til Statsradiofonien (nu i DRs arkiv, Rigsarkivet). Kort før radioopførelsen 13. dec. 1950 skrev Statsradiofoniens musikafdeling til RL og bad ham godkende manuskriptet til det trykte radioprograms annoncering af symfonien. RL returnerede manuskriptet med sine rettelser og tilføjelser, blandt hvilke var angivelsen "Lille Ophold" mellem alle afsnit. På dette grundlag har udgiveren redaktionelt tilføjet en fermat over taktstregen også mellem de afsnit, hvor RL ikke eksplicit beder om "ophold" i A.

I den nævnte skrivelse retter RL de gamle overskrifter til de nye, dog med en afvigende betegnelse af sjette afsnit, som kaldes *Fortvivlelsens Nat* (i stedet for *Fortvivelse*). Udgaven fastholder sidstnævnte betegnelse svarende til hvad der står i partituret (A).

indicates that he wants this accentuation to be altered in bb. 16 and 18, so that the accent at note 3 is replaced by *sff* at notes 2 and 5 (in addition, D2 has martellato at notes 2 and 5).

In the score (A), this alteration is introduced by adding marcato in pencil at notes 2 and 5 and at the same time deleting *sf* (*sfz*) at note 3 (in bb. 397 and 399 the *sf* indications are erased). It is probably primarily Launy Grøndahl, who carried through the corrections based on RL's instruction (perhaps D). The correction of the motif was done in the score in this way at repetitions of the motif at bb. 16, 18, 20, 24, 26, 32, 397, 399, 401, 403 and 405.

When RL reviewed the score in 1950, he supplemented Grøndahl's pencil marcato in many places with a *ffz* in ballpoint pen at note 2. This applies to bb. 18, 397 and 399 (located above *vla*) and in bb. 20, 24 and 26 (located above *vl 1*). The overall conclusion must be that RL's latest intention was that the motif in the aforementioned places has *ffz* at note 2 (which reasonably replaces the previously added marcato) and ordinary marcato at note 5. Due to the many corrections and additions made by a number of 'hands' in these bars in A, the publisher has chosen to uniform the notation and omit the typographic marking in the strings in the bars in question.

In addition to the mentioned bars, the motif appears a number of times in more or less derived form, and these repetitions have in A, by conductors or others, been provided with accents on notes 2 and 5 (or in corresponding places) in repetitions and derivations of the motif at bb. 39 (*vl 1*, *vl 2*), 45 (*vl 1*, *vl 2*), 67-68 (cor), 78 (*vcl*), 236 (*vcl*, *cb*), 253-55 (cor), 260 (cor 1-2, *vcl*), 264 (cor 1-2), 401 (cor 3) – cf. the notes below. None of these additions are considered authentic.

Pauses between sections, section headings

In 1950, RL added "Short pause" in A between some, but not all of the eight named sections of the symphony. In the edition, this is indicated by a fermata above the barline. However, it appears from a letter that the composer sent to the State Radio (now in the National Archives) that RL's intention was that there should be a short pause between all sections. Shortly before the radio performance on 13 December 1950, The State Radio music department wrote to RL and asked him to approve the manuscript for the announcement of the symphony in the printed radio programme.

RL returned the manuscript with his corrections and additions, among which was the instruction that there should be a "Short pause" between all sections. Based on this, a fermata has been added editorially over the barline, also between those sections where RL does not explicitly ask for a "pause" in A.

In the said letter, RL alters the old headings to the new ones, albeit with a different designation of the sixth section, which is called *The Night of Despair* (instead of *Despair*). The edition maintains the latter designation corresponding to what is written in the score (A).

NOTER

Noteapparatet refererer til hovedkilden A og omfatter redaktionelle kommentarer, herunder specielt oplysninger om

- tilføjelser og rettelser foretaget med hjemmel i kilde B og C
- uidentificerede tilføjelser og rettelser i A, som udgiveren anser for velbegrundede i konteksten, og som er respekteret i udgaven
- komponistens kommentarer i A (og hvorledes disse er redaktionelt behandlet)
- udgiverens udeladelser samt et udvalg af særligt markante, men uidentificerede og tvivlsomme tilføjelser i A som ikke er respekteret i udgaven

Tonehøjden angives på konventionel vis ud fra 'nøglehulset' = c¹.

takt	stemme	kommentar
1	–	RL har med kuglepen i A rettet overskriften <i>Skovbrus</i> til <i>Fortvivlet Skovbrus</i> ; ordet "Fortvivlet" er imidlertid grundigt overstreget med en brunlig pen, der kan identificeres som Launy Grøndahls; udeladelsen kan ikke opfattes som autentisk
1-2	cl	➤ mgl. i cl 2 i A og B (cl 2 i separat system)
	fag	➤ mgl. i fag 1 i A og B (fag 1 i separat system)
3	tr	➤ tilføjet i A med rød farvestift med et "NB" mellem systemerne (sandsynligvis RL)
3-6	vl 1, vl 2, vla	en række marc. er tilføjet i A; se nærmere i afsnittet <i>Særlige redaktionelle problemer</i> ovenfor
4	vl 2	node 2: b ¹ (afskriverfejl) rettet i A til ces ²
7	cb	<i>dim.</i> mgl. i B; tilføjet af afskriver i A i analogi med øvrige strygere
8	tr 1-3	med henvisning til akkorden i tr 1-3 har RL med kuglepen i A tilføjet: "hver Node tydelig"; jfr. note til dirigenten s. 8
	tr 2-3	<i>mp</i> tilføjet iht. B
9-27	timp	node 1: ♯ tilføjet iht. C (findes i autograf i paukestemme "no. 2")
11	cor	<i>espr.</i> flyttet fra t. 12
11-12	vcl, cb	◀ ➤ tilføjet i A med blå farvestift; respekteret af udgiveren (◀ ➤ i timp t. 11-13 tillægges RL)
11-13	cor	RL har tilføjet marc. med farvestift og kuglepen under cor 4, men ikke i de øvrige horn
12	cor 1	node 2: e ² (afskriverfejl) rettet i A til es ²
13	cor 1-4	node 2: med henvisning til akkorden i cor 1-4 har RL med kuglepen i A tilføjet: "klanglig tydelig asmol"; jfr. note til dirigenten s. 8
14	timp	<i>poco a poco</i> anført i overensstemmelse med C (paukestemme "no. 2"), hvori RL har tilføjet et langt ◀ begyndende i t. 15 og sluttende t. 21
15	cor	<i>mp</i> tilføjet i overensstemmelse med RLs tilføjelse med kuglepen i A: "dæmpet"
	vla	"Hovedtemaet stærkt frem" tilføjet af RL med kuglepen i A; udeladt

NOTES

The notes refer to the main source A and include editorial comments, in particular about

- material supplied or emended based on sources B and C
- unidentified additions and corrections in A, which the editor regards as well-founded in the context, and which are accepted in the edition
- the composer's comments in A (and the editorial interpretation of them)
- material suppressed by the editor, and selected significant but unidentified and doubtful additions in A that are not respected in the edition

Pitch is indicated conventionally from the middle c = c¹.

bar	part	commentary
1	–	RL altered the heading in A from <i>Forest murmur</i> to <i>Despairing forest murmur</i> with a ballpoint pen. However, the word "Despairing" is thoroughly crossed out with a brownish pen which can be identified as belonging to Launy Grøndahl; the deletion cannot be regarded as authentic
1-2	cl	➤ missing in cl 2 in A and B (cl 2 on separate stave)
	fag	➤ missing in fag 1 in A and B (fag 1 on separate stave)
3	tr	➤ added in A in red crayon with an 'NB' between the staves (probably by RL)
3-6	vl 1, vl 2, vla	a number of accents are added in A; further information, see <i>Special editorial issues</i> above
4	vl 2	note 2: b ¹ (copying error) corrected in A to c ²
7	cb	<i>dim.</i> missing in B; added by the copyist in A by analogy with the other strings
8	tr 1-3	with reference to the chord in tr 1-3, RL added in ballpoint pen in A: "each note must be distinct"; cf. note to the conductor on p. 8
	tr 2-3	<i>mp</i> supplied in accordance with B
9-27	timp	note 1: ♯ supplied in accordance with C (found in autograph in timpani part "No. 2")
11	cor	<i>espr.</i> moved from b. 12
11-12	vcl, cb	◀ ➤ added in A in blue crayon; respected by the editor (◀ ➤ in timp bb. 11-13 attributed to RL)
11-13	cor	RL has added marc. with crayon and ballpoint pen under cor 4, but not in the other horns
12	cor 1	node 2: e ² (copying error) corrected in A to e ²
13	cor 1-4	node 2: with reference to the chord in cor 1-4, RL added in ballpoint pen in A: "sonorously clear a, minor"; cf. note to the conductor p. 8
14	timp	<i>poco a poco</i> supplied in agreement with C (timpani part "No. 2"), in which RL added a long ◀ starting at b. 15 and ending at b. 21
15	cor	<i>mp</i> supplied in agreement with RL's addition in ballpoint pen in A: "subdued"
	vla	"The main theme strongly emphasized" added by RL with ballpoint pen in A; suppressed

	vla, vcl	<i>furioso</i> tilføjet i overensst. med RLs tilfø- jelse med kuglepen i A: "Vildt"		vla, vcl	<i>furioso</i> supplied in agreement with RLs ad- dition in ballpoint pen in A: "Wildly"
16, 18	cor 4	opr. ten. på 2. taktslag udeladt (notationen ændret i A til punkteret halvnode)	16, 18	cor 4	original ten. at 2nd beat suppressed (the no- tation altered by RL in A to a dotted minim)
16, 18, 20, 24, 26	vl 1, vl 2, vla, vcl	redaktionelle kommentarer til accentuering i stemmerne, se <i>Særlige redaktionelle pro- blemer</i> ovf.	16, 18, 20, 24, 26	vl 1, vl 2, vla, vcl	editorial comments to the accentuation of the parts, cf. <i>Special editorial issues</i> above
19	ob, cl	node 1: ten. mgl. i ob 2 og cl 2 (separate systemer i A og B)	19	ob, cl	note 1: ten. missing in ob 2 and cl 2 (sepa- rate staves in A and B)
20	ob 2	node 2: ten. mgl. (separat system i A og B)	20	ob 2	note 2: ten. missing (separate stave in A and B)
22	cor	<i>discreto</i> tilføjet i overensst. med RLs tilfø- jelse med kuglepen i A: "dæmpet"	22	cor	<i>discreto</i> supplied in agreement with RLs ad- dition in ballpoint pen in A: "subdued"
	timp	<i>f</i> tilføjet iht. C (tilføjet af RL i paukestemme "no. 2")		timp	<i>f</i> supplied in accordance with C (added by RL in timpani part "No. 2")
23	timp	<i>sempre cresc.</i> flyttet fra t. 22 iht. B	23	timp	<i>sempre cresc.</i> moved from b. 22 in accord- ance with B
24	timp	gentaget <i>cresc.</i> (efter bladvending i A og B) udeladt	24	timp	repeated <i>cresc.</i> (after page break in A and B) suppressed
24, 26	ob	node 2 og 5: marc. tilføjet (i A tilføjet med rød farvestift); respekteret af udgiveren i analogi med vl 1	24, 26	ob	notes 2 and 5: marc. added in red crayon in A; respected by the editor by analogy with vl 1
26-27	vla, vcl, cb	<i>sf</i> tilføjet iht. B	26-27	vla, vcl, cb	<i>sf</i> supplied in accordance with B
29	fag 1	node 2: bindebue mgl. i B; tilføjet af afskri- ver i A	29	fag 1	note 2: tie missing in B; added by the copy- ist in A
30	vla	node 2: ces ¹ rettet til c ¹ iht. B (og i analogi med t. 29)	30	vla	note 2: c ¹ emended to c ¹ in accordance with B (and by analogy with b. 29)
30-31	cl, fag, cor 3-4, tr	t. 30 node 2-3 + t. 31 node 1: marc. tilføjet i A med rød farvestift; respekteret af udgive- ren i analogi med t. 28	30-31	cl, fag, cor 3-4, tr	b. 30 notes 2-3 + b. 31 note 1: marc. added in A in red crayon; respected by the editor by analogy with b. 28
32	vl 1, vl 2 str	<i>f</i> tilføjet iht. B redaktionelle kommentarer til accentuering i stemmerne, se <i>Særlige redaktionelle pro- blemer</i> ovf.	32	vl 1, vl 2 str	<i>f</i> supplied in accordance with B editorial comments to the accentuation of the parts, cf. <i>Special editorial issues</i> above
33-34	cb	◀ tilføjet i A af afskriveren; respekteret af udgiveren i analogi med øvrige strygere	33-34	cb	◀ added in A by the copyist; respected by the editor by analogy with the other strings
34	cor 1-4	med henvisning til akkorden i cor 1-4 har RL med kuglepen i A tilføjet: "tydelig Septimaccord"; jfr. note til dirigenten s. 8	34	cor 1-4	added in ballpoint pen in A: "distinct sev- enth chord"; cf. note to the conductor p. 8
35	cor 3	marc. tilføjet i A med rød farvestift; udeladt	35	cor 3	marc. added in A with red crayon; suppressed
37	vla, vcl, cb	<i>marcato</i> tilføjet i overensst. med RLs til- føjelse med kuglepen i A under cb: "hver Node frem"	37	vla, vcl, cb	<i>marcato</i> supplied in agreement with RLs addition in ballpoint pen in A under cb: "emphasize each note"
38	cl	node 7: stacc. tilføjet iht. B	38	cl	note 7: stacc. supplied in accordance with B
	cor	node 1: marc. tilføjet iht. B		cor	note 1: marc. supplied in accordance with B
	vla 2	node 4: es ¹ rettet til e ¹ iht. B		vla 2	note 4: e ¹ emended to e ¹ in accordance with B
39	cor 2-4 vl 2	node 1: marc. tilføjet iht. B (kun i cor 1 i A) node 3: marc. tilføjet med blyant og rød farvestift i A; udeladt	39	cor 2-4 vl 2	note 1: marc. supplied in accordance with B (only in cor 1 in A) note 3: marc. added in red crayon in A; sup- pressed
41	vl 1, vl 2 tr, timp	bue node 1-7 rettet iht. B node 1: stacc. tilføjet med blæk i A (afskri- ver?); udeladt	41	vl 1, vl 2	slur notes 1-7 emended in accordance with B
	vcl, cb	bue node 2-9 rettet iht. B		tr, timp	note 1: stacc. added in A in ink (the copy- ist?); suppressed
43	cl 2	<i>f</i> mgl. i B; tilføjet af afskriver i A (separat system i A og B)	43	vcl, cb	slur notes 2-9 emended in accordance with B
44	cb	◀ tilføjet iht. B	44	cl 2	<i>f</i> missing in B; added by the copyist in A (separate stave in A and B)
45	fag 1, cb	node 1: marc. tilføjet i A med rød farvestift; udeladt	45	cb	◀ supplied in accordance with B
				fag 1, cb	note 1: marc. supplied in A in red crayon; suppressed

	vl 1, vl 2	node 2 og 5: ten. tilføjet i A med rød farvestift mellem de to systemer; udeladt		vl 1, vl 2	notes 2 and 5: ten. added in A in red crayon between the two staves; suppressed
	cb	<i>div.</i> tilføjet iht. B		cb	<i>div.</i> supplied in accordance with B
46	fl, ob, cl	<i>f</i> tilføjet iht. B fl 1 og cl 1 (mgl. i fl 2, ob og cl 2)		46	fl, ob, cl <i>f</i> supplied in accordance with B fl 1 and cl 1 (missing in fl 2, ob and cl 2)
47, 49	vl 1-2	node 4: g^3 (vl 1) og g^2 (vl 2) rettet med blyant i A til hhv. ges^2 og ges^3 ; "ges" er i t. 47 tilføjet med blyant (uidentific. hånd) og i t. 49 med Grøndahls kuglepen og skrift; opfattes som ikke autentisk konsekvensrettelse af rettelser i vcl t. 47, 49, 51		47, 49	vl 1-2 note 4: g^3 (vl 1) and g^2 (vl 2) altered in pencil in A to g^2 and g^3 , respectively; "ges" is added in pencil in b. 47 (unidentified hand) and in b. 49 in Grøndahl's ballpoint pen and handwriting; interpreted as an inauthentic correction with the intention of achieving consistency with the corrections in vcl bb. 47, 49, 51
47, 49, 51	vcl	node 7: g^1 rettet til ges^1 (⚡ overstreget) med rød farvestift i A (sandsynligvis RL) og respekteret af udgiveren; i t. 47 er "ges" tilføjet med rød farvestift (uidentific. hånd), i t. 49 og 51 med Grøndahls kuglepen og skrift		47, 49, 51	vcl note 7: g^1 emended to g^1 (⚡ deleted) in red crayon in A (probably RL) and respected by the editor; in b. 47, "ges" is added in red crayon (in an unidentified hand), in bb. 49 and 51 in Grøndahl's ballpoint pen and handwriting
51	timp	<i>molto cresc.</i> tilføjet iht. B <i>ff</i> tilføjet iht. C (tilføjet af RL i paukestemme "no. 2")		51	timp <i>molto cresc.</i> supplied in accordance with B <i>ff</i> supplied in accordance with C (added by RL in timpani part "No. 2")
	vl 1, vl 2	node 2: g^3 (vl 1) og g^2 (vl 2) rettet med blyant i A til hhv. ges^3 og ges^2 ; "ges" er tilføjet med Grøndahls kuglepen og skrift; ikke taget til følge (jfr. note til t. 47, 49 ovf.)		vl 1, vl 2	node 2: g^3 (vl 1) and g^2 (vl 2) corrected in pencil in A to g^3 and g^2 , respectively; "ges" is added in Grøndahl's ballpoint pen and handwriting; not followed (cf. note to b. 47, 49 above)
52	timp	node 1: ♯ tilføjet iht. B		52	timp note 1: ♯ supplied in accordance with B
52, 54	timp	<i>ffz</i> tilføjet iht. C (tilføjet af RL i paukestemme "no 2")		52, 54	timp <i>ffz</i> supplied in accordance with C (added by RL in timpani part "No. 2")
53, 55	cor 1-2	node 3: marc. tilføjet iht. B		53, 55	cor 1-2 note 3: marc. supplied in accordance with B;
	cor	node 3: stacc. tilføjet i A med blyant; udeladt		cor	note 3: stacc. added in A in pencil; suppressed
	vl 2, vla	node 9: ♯ mgl. i B; tilføjet af afskriver i A		vl 2, vla	node 9: ♯ missing in B; added by the copyist in A
	vcl, cb	node 10: <i>sf</i> tilføjet iht. B		vcl, cb	node 10: <i>sf</i> supplied in accordance with B
54	tr	<i>ff</i> rettet til <i>f</i> iht. B		54	tr <i>ff</i> emended to <i>f</i> in accordance with B
	vl 1, vl 2,	<i>ff</i> tilføjet iht. B		vl 1, vl 2,	<i>ff</i> supplied in accordance with B
	vla	node 1: ♯ tilføjet iht. B		vla	node 1: ♯ supplied in accordance with B
56	fl	<i>ff</i> mgl. i B; tilføjet af afskriver i A		56	fl <i>ff</i> missing in B; added by the copyist in A
56, 58	ob 1	node 1: ♯ tilføjet iht. B		56, 58	ob 1 note 1: ♯ supplied in accordance with B
	ob 2	node 4: ♯ mgl. i B; tilføjet med blyant i A		ob 2	note 4: ♯ missing in B; added in pencil in A
57, 59	cor	node 1: marc. tilføjet med blyant i A; udeladt		57, 59	cor note 1: marc. added in pencil in A; suppressed
	vl 1, vl 2	bue rettet iht. B		vl 1, vl 2	tie emended in accordance with B
	vla	node 1: nedstrøgssignatur tilføjet iht. B		vla	note 1: down-bow marking supplied in accordance with B
	vcl, cb	node 6: ♯ tilføjet iht. B		vcl, cb	node 6: ♯ supplied in accordance with B
58	fag 1	node 4: ♯ mgl. i B; tilføjet med blyant i A		58	fag 1 note 4: ♯ missing in B; added in pencil in A
	fag 2	node 3: ♯ mgl. i B; tilføjet med blyant i A		fag 2	note 3: ♯ missing in B; added in pencil in A
	blæsere	B har gentaget <i>f</i> og <i>ff</i> (udeladt i A)		winds	B has repeated <i>f</i> and <i>ff</i> (omitted in A)
61	–	<i>disperato</i> tilføjet i overensst. med RLs tilføjelse med kuglepen i A for oven på siden (over t. 61): "Fortvivlet"		61	– <i>disperato</i> supplied in agreement with RL's addition in ballpoint pen in A at the top of the page (above b. 61): "Despairing"
	cor 1-2	node 2: marc. tilføjet med rød farvestift i A; udeladt		cor 1-2	note 2: marc. added in red crayon in A; suppressed
63	cl 1	node 8: B har fejlagtigt fis^2 ; rettet i A til dis^2 i analogi med fl		63	cl 1 note 8: B erroneously has $f\sharp^2$; corrected in A to $d\sharp^2$ by analogy with fl
	fag	skift til tenornøgle i taktens begyndelse mgl. i B; tilføjet af afskriver i A (i udgaven er takten noteret i F-nøgle)		fag	shift to tenor clef missing in B at the beginning of the bar; added in A by the copyist (in the edition the bar is notated in F-clef) marked in the edition, where the passage is re-notated in the F clef
	cor 1-2	node 1: marc. tilføjet med rød farvestift i A; udeladt		cor 1-2	note 1: marc. added in red crayon in A; suppressed

63-64	vl 1 vcl, cb	node 10: c ³ rettet til h ² iht. B bindebue fra E t. 63 til t. 64 mgl. i B ; tilføjet af afskriver i A	vl 1 63-64 vcl, cb	note 10: c ³ emended to b ² in accordance with B tie from E b. 63 to b. 64 missing in B ; added by the copyist in A
64	fag	node 6: marc. tilføjet i A med rød farvestift; udeladt	64 fag	note 6: marc. added in red crayon in A ; suppressed
	timp	<i>mf</i> tilføjet iht. C (tilføjet af RL i paukestemme "no. 2" senere end B 's <i>meno f</i>)	timp	<i>mf</i> supplied in accordance with C (added by RL in timpani part "No. 2" later than <i>meno f</i> in B)
67	cor	<i>melanconico</i> tilføjet i overensstemmelse med RLs tilføjelse med kuglepen i A over cor 1-2: "melankolsk" node 2: marc. tilføjet i A med rød farvestift; udeladt	67 cor	<i>melanconico</i> supplied in agreement with RL's addition in ballpoint pen in A over cor 1-2: "melancholy"
68	cor	node 4: marc. tilføjet i A med rød farvestift; udeladt	68 cor	note 2: marc. added in A in red crayon; suppressed
	vl 1	node 4: ♯ for c ³ fejlagtigt tilføjet af afskriver i A ; rettet til cis ³ iht. B (C har også oprindeligt haft cis, som fejlagtigt er rettet til c)	68 cor	note 4: marc. added in A in red crayon; suppressed
	vl 2, vla	node 8: ♯ mgl. i B ; tilføjet med blyant i A	vl 1	note 4: ♯ before c ³ erroneously supplied by the copyist in A ; corrected to c ^{♯3} in accordance with B (C originally had c [♯] which was erroneously altered to c)
69	fag	node 1: bindebue til t. 70 (pause) udeladt (bladvendingsfejl i A og B)	69 vl 2, vla fag	note 8: ♯ missing in B ; added in pencil in A note 1: tie to b. 70 (rest) suppressed (error due to page break in A and B)
	timp	<i>dim.</i> tilføjet iht. C (tilføjet af RL i paukestemme «no. 2»)	timp	<i>dim.</i> supplied in accordance with C (added by RL in timpani part "No. 2")
70	ob 1	<i>espr.</i> tilføjet iht. B	70 ob 1	<i>espr.</i> supplied in accordance with B
71	vl 1	node 9: des ⁴ rettet til dis ⁴ iht. B	71 vl 1	note 9: d ^{♯4} emended to d ^{♯4} in accordance with B
75	str	mgl. bue i A fra node 7 til t. 76 node 2 tilføjet med rød farvestift (sandsynligvis RL)	75 str	missing slur in A from note 7 to b. 76 note 2 supplied in red crayon (probably by RL)
	vla	nøgleskift fra G til C mgl. i B ; tilføjet med blyant i A	vla	change of clef from G to C missing in B ; added in pencil in A
77	vl 1 vl 1, vl 2,	node 3: ♯ mgl. i B ; tilføjet med blyant i A	77 vl 1 vl 1, vl 2,	note 3: ♯ missing in B ; added in pencil in A
	vla	bue node 7-9 rettet iht. B	vla	slur notes 7-9 emended in accordance with B
78	vcl	node 2 og 5: marc. tilføjet i A med rød farvestift; udeladt	78 vcl	notes 2 and 5: marc. added in A in red crayon; suppressed
80	vl 2	node 1: c ¹ rettet til es ¹ med blyant i B ; rettelser findes ikke i A og C og er ikke taget til følge	80 vl 2	note 1: c ¹ corrected to e ^{♯1} in pencil in B ; this correction is not in A and C has not been followed
82/83	–	fermat tilføjet over taktstegen i overensst. med RLs tilføjelse med kuglepen i A : "Lille Ophold"	82/83 –	fermata supplied above the barline in agreement with RL's addition in ballpoint pen in A : "Short pause"
83	– – cor	metronomtallet tilføjet iht. B <i>Solstreif</i> moderniseret til <i>Solstreiff</i> akkorden t. 82 overbindes til fjerdedelsnode i t. 83, men da RL i A har tilføjet "Lille Ophold" mellem t. 82 og 83, er noderne i t. 83 udeladt (i A er de overstreget med blyant)	83 – – cor	metronome mark supplied in accordance with B The spelling of the Danish word <i>Solstreif</i> [<i>Glimpses of Sun</i>] modernised to <i>Solstreiff</i> the chord b. 82 is tied to a crotchet in b. 83, but since RL added "Short pause" between bb. 82 and 83 in A , the notes in b. 83 are suppressed (in A , they are deleted in pencil)
83-90	str	buer rettet i overensst. med t. 294-301, som repræsenterer en revision (takterne er i B revideret ca. 1918)	83-90 str	slurs emended in agreement with bb. 294-301, which represent a revision (the bars are revised c. 1918 in B)
89	ob 1	node 1: bindebue til t. 90 node 1 tilføjet i A med blyant (findes i B)	89 ob 1	note 1: tie to b. 90 note 1 added in pencil in A (is in B)
90	vl 1	node 2: es ² rettet til des ² iht. B	90 vl 1	note 2: e ^{♯2} emended to d ^{♯2} in accordance with B
93	vl 2	bindebue node 6 til t. 94 node 1 tilføjet i A med blyant (findes i B)	93 vl 2	tie from note 6 to b. 94 note 1 added in pencil in A (is in B)
94	vla	<i>div.</i> tilføjet iht. B	94 vla	<i>div.</i> supplied in accordance with B
94-95	timp	node 1 (forslag): marc. flyttet fra node 2 iht. B	94-95 timp	note 1 (grace note): marc. moved from note 2 in accordance with B
	cb	⇒ mgl. i B ; tilføjet af afskriver i A	cb	⇒ missing in B ; added by the copyist in A

96	vl 2, vla vcl	⇒ tilføjet iht. B <i>div.</i> tilføjet iht. B	96	vl 2, vla vcl	⇒ supplied in accordance with B <i>div.</i> supplied in accordance with B
98	vla	node 2: fis ¹ (afskriverfejl) rettet i A til f ¹	98	vla	note 2: f ^{#1} (copying error) corrected in A to f ¹
100	ob 1, cor 1	◀ ⇒ tilføjet redaktionelt i analogi med t. 86	100	ob 1, cor 1	◀ ⇒ supplied editorially by analogy with b. 86
	vl 2, vla	node 5: fis ² (vl 2) og fis ¹ (vla) rettet til f ² og f ¹ i A (afskriverfejl rettet med rød farvestift, sandsynligvis RL)		vl 2, vla	note 5: f ^{#2} (vl 2) and f ^{#1} (vla) corrected to f ² and f ¹ in A (corrected in red crayon, probably by RL)
105	–	<i>Vivo</i> overstreget med blyant i A ; ikke taget til følge	105	–	<i>Vivo</i> deleted in pencil in A ; not followed
	cor 3-4	B har gentaget <i>f</i> (udeladt i A)		cor 3-4	B has repeated <i>f</i> (omitted in A)
107	–	♯ = 100 tilføjet med blyant i A ; udeladt	107	–	♯ = 100 added in pencil in A ; suppressed
	vl 1, vl 2, vla	<i>cresc.</i> overstreget med blyant i A ; rettelsen ikke taget til følge		vl 1, vl 2, vla	<i>cresc.</i> crossed out in pencil in A ; this correction not followed
107-108	vcl, cb	◀ tilføjet iht. B	107-108	vcl, cb	◀ supplied in accordance with B
108	vl 1	node 4: <i>sf</i> tilføjet iht. B	108	vl 1	note 4: <i>sf</i> supplied in accordance with B
111	cor 1-4	med henvisning til den forstørrede treklang i cor 1-4 har RL med kuglepen i A tilføjet: “den forstørrede Septimaccord tydelig” (overstreget med Grøndahls pen); jfr. note til dirigenten s. 8	111	cor 1-4	with reference to the augmented triad in cor 1-4, RL added in ballpoint pen in A : “the augmented seventh chord must be distinct” (deleted in Grøndahl’s pen); cf. note to the conductor p. 8
115	ob, cl, cor 1-2 tr 2-3	<i>espr.</i> tilføjet i analogi med t. 125 <i>mf</i> rettet til <i>mp</i> iht. B	115	ob, cl, cor 1-2 tr 2-3	<i>espr.</i> supplied by analogy with b. 125 <i>mf</i> emended to <i>mp</i> in accordance with B
115-116	ob, cl	◀ tilføjet i A med rød farvestift (sandsynligvis RL); erstatter opr. <i>cresc.</i> i t. 116	115-116	ob, cl	◀ supplied in A in red crayon (probably by RL); replaces original <i>cresc.</i> in b. 116
	cor 1-2	<i>cresc.</i> i t. 116 erstattet af ◀ i analogi med ob, cl		cor 1-2	<i>cresc.</i> in b. 116 replaced by ◀ by analogy with ob, cl
116-118	tr 2-3	◀ <i>più f</i> tilføjet iht. B	116-118	tr 2-3	◀ <i>più f</i> supplied in accordance with B
117	fl, fag	<i>discreto</i> tilføjet i overensst. med RLs tilføjelse med kuglepen i A ved fl: “dæmpet”	117	fl, fag	<i>discreto</i> supplied in agreement with RLs addition in ballpoint pen in A at fl: “subdued”
	ob, cl, cor 1-2	<i>ff</i> tilføjet med blyant i A ved ob, cl og cor 1-2, uidentific. hånd, men understreget sandsynligvis af RL med rød farvestift ved ob og cl og derfor respekteret af udgiveren		ob, cl, cor 1-2	<i>ff</i> added in A at ob, cl and cor 1-2 in pencil in an unidentified hand, but underlined probably by RL in red crayon at ob and cl and thus respected by the editor
117-118	vcl, cb	begyndelsen af buen mgl. i A ; tilføjet iht. B	117-118	vcl, cb	beginning of slur missing in A ; supplied in accordance with B
118	fag vcl, cb	node 3: <i>sf</i> tilføjet iht. B node 2: marc. tilføjet i A med rød farvestift; udeladt	118	fag vcl, cb	note 3: <i>sf</i> supplied in accordance with B note 2: marc. added in A in red crayon; suppressed
118-119	vcl, cb	◀ tilføjet iht. B	118-119	vcl, cb	◀ supplied in accordance with B
120	vla	node 3: h ¹ (afskriverfejl) rettet i A til b ¹	120	vla	note 3: b ¹ (copying error) corrected in A to b ¹
121	ob	node 1: ♯ tilføjet i A med blyant (findes i B , glemt af afskriver)	121	ob	note 1: ♯ added in A in pencil (is in B , missed by the copyist)
	tr 2-3	<i>dim.</i> tilføjet iht. B		tr 2-3	<i>dim.</i> supplied in accordance with B
122	vl 1, vl 2, vla	<i>cresc.</i> tilføjet iht. B	122	vl 1, vl 2, vla	<i>cresc.</i> supplied in accordance with B
122-123	vcl, cb	◀ justeret i analogi med t. 112-113	122-123	vcl, cb	◀ adjusted by analogy with b. 112-113
125	cl, cor 1-2	<i>espr.</i> flyttet fra B t. 126	125	cl, cor 1-2	<i>espr.</i> moved from B b. 126
126	ob, cl	◀ tilføjet i A med rød farvestift (sandsynligvis RL)	126	ob, cl	◀ added in A in red crayon (probably RL)
	cor 1-2	◀ tilføjet i analogi med ob og cl og t. 115-116		cor 1-2	◀ supplied editorially by analogy with ob and cl and bb. 115-116
127	tr 2-3, timp	<i>cresc.</i> midt i takten overstreget med rød farvestift i A (sandsynligvis RL); <i>cresc.</i> udeladt	127	tr 2-3, timp	<i>cresc.</i> in the middle of the bar deleted in red crayon in A (probably RL); <i>cresc.</i> suppressed
	vl 2	◀ mgl. i B ; tilføjet af afskriver i A i analogi med vl 1		vl 2	◀ missing in B ; added by the copyist in A by analogy with vl 1
127-128	vcl, cb	bue forlænget i A med rød farvestift til t. 128 node 2 (i B ender buen på node 1); ændringen respekteret af udgiveren i analogi med t. 116-117	127-128	vcl, cb	slur prolonged in A in red crayon to b. 128 note 2 (in B the slur ends at note 1); the alteration respected by the editor by analogy with bb. 117-118
128	fl	B har <i>sempre spiccato</i> (i A glemt ved fl 2); <i>sempre</i> udeladt i analogi med fag; <i>discreto</i> tilføjet i analogi med t. 117	128	fl	B has <i>sempre spiccato</i> (forgotten in A at fl 2); <i>sempre</i> suppressed by analogy with fag; <i>discreto</i> supplied by analogy with b. 117

	vcl, cb	buens startpunkt ændret fra t. 129 node 1 til t. 128 node 3 i analogi med t. 117-118 (B har divergerende frasering t. 127-129)	vcl, cb	the starting point of the slur emended from b. 129 note 1 to b. 128 note 3 by analogy with bb. 117-118 (B has another phrasing in bb. 127-129)	
129	fl, fag	node 5: c ³ (fl) og c ¹ (fag) (afskriverfejl) rettet i A til cis ³ og cis ¹	129	fl, fag	node 5: c ³ (fl) and c ¹ (fag) (copying errors) corrected in A to c ^{#3} and c ^{#1}
	vl 1, vl 2	node 3: stacc. tilføjet iht. B		vl 1, vl 2	node 3: stacc. supplied in accordance with B
	vcl, cb	node 2: marc. tilføjet i A med rød farvestift; udeladt		vcl, cb	node 2: marc. supplied in A in red crayon; suppressed
	vcl, cb	<i>cresc. molto</i> tilføjet iht. B		vcl, cb	<i>cresc. molto</i> supplied in accordance with B
130	fl, fag	node 1 og 5: stacc. tilføjet af afskriver i A (ikke i B); udeladt	130	fl, fag	notes 1 and 5: stacc. added by the copyist in A (not in B); suppressed
	timp	<i>sf</i> tilføjet iht. B		timp	<i>sf</i> supplied in accordance with B
	vl 1, vl 2	node 1 og 4: stacc. tilføjet iht. B		vl 1, vl 2	notes 1 and 4: stacc. supplied in accordance with B
	vla	node 2: ♯ mgl. i B; tilføjet med blyant i A		vla	note 2: ♯ missing in B; added in pencil in A
130-131	vl 1, vl 2	⇒ tilføjet iht. B	130-131	vl 1, vl 2	⇒ supplied in accordance with B
131	vcl, cb	⇒ tilføjet iht. B	131	vcl, cb	⇒ supplied in accordance with B
132-134	vcl, cb	⇐ tilføjet redaktionelt i analogi med vl 1, vl 2 og vla samt t. 121 (også tilføjet i A af dirigent med blå farvestift)	132-134	vcl, cb	⇐ supplied editorially by analogy with vl 1, vl 2 and vla and b. 121 (also added in A in blue crayon by a conductor)
134	vla	node 6: ♯ mgl. i B; tilføjet af afskriver i A	134	vla	node 6: ♯ missing in B; added by the copyist in A
134-136	fag	fag 2 har i A og B pause t. 134-136, men sætter ind unis. med fag 1 t. 137 (efter blad-vending i begge kilder); tilføjet unis. med fag 1	134-136	fag	fag 2 has a rest in A and B bb. 134-136, but enters in unison with fag 1 b. 137 (after page break in both sources); supplied unis. with fag 1
135	ob	node 2: h ¹ (afskriverfejl) rettet i A til b ¹	135	ob	note 2: b ¹ (copying error) corrected in A to b ¹
	vl 2	<i>con passione</i> tilføjet iht. B		vl 2	<i>con passione</i> supplied in accordance with B
137	cor 3	node 1: ♭ tilføjet iht. B	137	cor 3	note 1: ♭ supplied in accordance with B
	tr 2-3	B har såvel ⇐ som <i>cresc.</i> ; <i>cresc.</i> udeladt i A		tr 2-3	B has both ⇐ and <i>cresc.</i> ; <i>cresc.</i> suppressed in A
138-140	vcl, cb	node 6: stacc. tilføjet iht. B	138-140	vcl, cb	node 6: stacc. supplied in accordance with B
141	cor 3-4	<i>dim.</i> overstreget i A med rød farvestift; ikke taget til følge	141	cor 3-4	<i>dim.</i> deleted in A in red crayon; not followed
141, 142	vl 1	node 1 og 4: ten. tilføjet i A med rød farvestift; udeladt	141, 142	vl 1	notes 1 and 4: ten. added in A in red crayon; suppressed
146	tr	<i>dim.</i> overstreget i A med blyant og flyttet til t. 147 (Grøndahl?); ikke taget til følge	146	tr	<i>dim.</i> crossed out in A in pencil and moved to b. 147 (Grøndahl?); not followed
	timp	<i>sf</i> tilføjet iht. B		timp	<i>sf</i> supplied in accordance with B
	vl 1, vl 2	node 1: f ³ (afskriverfejl) rettet i A til fis ³		vl 1, vl 2	note 1: f ³ (copying error) corrected in A to f ^{#3}
148	timp	<i>sf</i> rettet til <i>sff</i> iht. C (rettet af RL i paukestemme "no. 2")	148	timp	<i>sf</i> emended to <i>sff</i> in accordance with C (corrected by RL in timpani part "No. 2")
	vl 1, vl 2	<i>sf</i> tilføjet iht. B		vl 1, vl 2	<i>sf</i> supplied in accordance with B
150	vcl, cb	sidste node: bindebue tilføjet med blyant i A; mgl. i B	150	vcl, cb	last note: tie added in A in pencil (missing in B)
152	tr 1	<i>acuto</i> tilføjet i overensst. med RLs tilføjelse med kuglepen i A: "Trompet 1 skarp!"	152	tr 1	<i>acuto</i> supplied in agreement with RL's addition in ballpoint pen in A: "Trumpet 1 sharply!"
152-153	cor, tr	⇐ tilføjet i A mellem systemerne med rød farvestift (sandsynligvis RL)	152-153	cor, tr	⇐ added in A between the staves in red crayon (probably RL)
	cor, tr	ten. tilføjet i A med rød farvestift over alle noder i cor 1-2 og over node 2-4 i tr 1; udeladt		cor, tr	ten. added in A in red crayon above all notes in cor 1-2 and above notes 2-4 in tr 1; suppressed
153	vla	skift fra G- til altnøgle mgl. i B; tilføjet af afskriver i A	153	vla	shift from G clef to alto clef missing in B; added by the copyist in A
155	cor 4	node 2: ♯ mgl. i B; tilføjet med blyant i A	155	cor 4	note 2: ♯ missing in B; added in pencil in A
	timp	<i>acuto</i> tilføjet i overensstemmelse med RLs tilføjelse med kuglepen i A: "skarpt"		timp	<i>acuto</i> supplied in agreement with RL's addition in ballpoint pen in A: "sharply"
155, 157, 159, 161	timp	node 1: RL har i A rettet <i>tr</i> til tremolo; ikke taget til følge	155, 157, 159, 161	timp	note 1: RL has corrected <i>tr</i> to tremolo in A; not followed
157	cor	⇒ tilføjet af afskriver i A i analogi med tr (findes ikke i B); udeladt	157	cor	⇒ added by the copyist in A by analogy with tr (not in B); suppressed
159	timp	<i>meno</i> tilføjet i overensst. med RLs tilføjelse med kuglepen i A: "dæmpet"	159	timp	<i>meno</i> supplied in agreement with RL's addition in ballpoint pen in A: "subdued"

163	cor	node 2-6: stacc. tilføjet i A med rød farvestift; udeladt	163	cor	notes 2-6: stacc. added in A in red crayon; suppressed
165	fag, cor	<i>mf</i> tilføjet i A med blyant; udeladt (B har ingen dynamisk angivelse i takten)	165	fag, cor	<i>mf</i> added in A in pencil ; suppressed (B has no dynamic indication in the bar)
168	-	<i>Vivo scherzando</i> overstreget med rød farvestift i A (sandsynligvis RL); taget til følge, da denne angivelse relaterer til et forudgående, langsomt afsnit ($\downarrow = 40$), som er udeladt i både A og B	168	-	<i>Vivo scherzando</i> deleted in red crayon in A (probably by RL); followed as this indication relates to previous, slow section ($\downarrow = 40$), which is omitted in both A and B
	timp	node 1: overflødig \sharp udeladt; <i>pp</i> tilføjet iht. B (der er i A foretaget flere rettelser af det dynamiske niveau: det opr. <i>pp</i> er udraderet, en tilføjelse med rød farvestift ligeledes; Grøndahl har tilføjet <i>fz</i> og \succ af hvilke <i>fz</i> senere er overstreget med blyant)		timp	note 1: superfluous \sharp suppressed; <i>pp</i> supplied in accordance with B (several corrections has been made in A regarding the dynamic level: the original <i>pp</i> was erased, as was an addition in red crayon; Grøndahl added <i>fz</i> and \succ of which <i>fz</i> was later deleted in pencil in an unidentified hand)
	vcl, cb	tonen A (\downarrow) tilføjet i A med blyant, forsynet med \succ og i vcl ledsaget af <i>f</i> , i cb forsynet med \sharp ; udeladt		vcl, cb	the note A (\downarrow) added in A in pencil, provided with \succ and in vcl accompanied by <i>f</i> , in cb provided with \sharp ; suppressed
168-169	tr 2-3	indsatsen overstreget i A med rød farvestift (atter udraderet), dernæst med blæk (Grøndahl?) og blyant; annulleringen ikke taget til følge	168-169	tr 2-3	the entry deleted in A in red crayon (subsequently obliterated), then in ink (Grøndahl?) and pencil (unidentified hand); the deletion not followed
169-170	vl 1	\succ tilføjet i A med rød farvestift (sandsynligvis RL); taget til følge	169-170	vl 1	\succ added in A in red crayon (probably RL); followed by the editor
170	fag 1	<i>p</i> mgl. i B; tilføjet af afskriver i A	170	fag 1	<i>p</i> missing in B; added by the copyist in A
171	vl 1	node 7-8: stacc. tilføjet af afskriver i A (findes ikke i B); udeladt	171	vl 1	notes 7-8: stacc. added by the copyist in A (not in B); suppressed
171-173	vl 1	buer rettet iht. B	171-173	vl 1	slurs emended in accordance with B
177	fl, ob, cl	'tenutobuer' tilføjet i A med rød farvestift (sandsynligvis RL); ved cl 2 er med samme stift tilføjet <i>ten.</i> ; taget til følge	177	fl, ob, cl	'tenuto slurs' added in A in red crayon (probably RL); at cl 2 <i>ten.</i> was added with the same crayon; followed by the editor, fl, ob, cl 1 supplemented with <i>ten.</i>
	fag	skift til F-nøgle mgl. i fag 1 i B (separat system); tilføjet i A		fag	shift to F clef missing in fag 1 in B (separate stave); supplied in A
	timp	<i>cresc.</i> overstreget i A med rød farvestift (sandsynligvis RL); taget til følge		timp	<i>cresc.</i> deleted in A in red crayon (probably RL)
178	-	<i>expansivo</i> overstreget i A med blålig-rød farvestift (der ikke ses andetsteds) og blyant; ikke taget til følge – rettet til <i>espansivo</i> (B har <i>exspansivo</i>)	178	-	<i>expansivo</i> deleted in A in a bluish red crayon (not seen elsewhere) and pencil ; not followed – emended to <i>espansivo</i> (B has <i>exspansivo</i> [?])
	timp	node 1: marc. tilføjet i A med rød farvestift (sandsynligvis RL)		timp	note 1: marc. added in A in red crayon (probably RL); followed by the editor
	vl 1, vl 2	node 1: opstrøgssignatur tilføjet iht. B fraseringsbuer ændret med blyant i A; ikke taget til følge		vl 1, vl 2	note 1: up-bow marking supplied in accordance with B slurs altered in pencil in A; not followed
178-179	tr 2-3	$\leftarrow \succ$ tilføjet iht. B	178-179	tr 2-3	$\leftarrow \succ$ supplied in accordance with B
181	cl 2	<i>espr.</i> flyttet fra t. 182 i analogi med cl 1	181	cl 2	<i>espr.</i> moved from b. 182 by analogy with cl 1
	vla	<i>div.</i> og <i>unis.</i> tilføjet iht. B		vla	<i>div.</i> and <i>unis.</i> supplied in accordance with B
182	cor 4	node 1: bue til t. 183 node 1 mgl. i B; tilføjet af afskriver i A i analogi med fag 2	182	cor 4	note 1: slur to b. 183 note 1 missing in B; added by the copyist in A by analogy with fag 2
183	timp	node 1: <i>mf</i> tilføjet iht. C (tilføjelse af RL i paukestemme "no. 2")	183	timp	note 1: <i>mf</i> supplied in accordance with C (added by RL in timpani part "No 2")
183-184	cor 1-2,	bue forlænget til frasens afslutning iht. B	183-184	cor 1-2,	slur prolonged to the end of the phrase in accordance with B
184	cb	\succ mgl. i B; tilføjet af afskriver i A i analogi med cl og cor	184	cb	\succ missing in B; added by the copyist in A in analogy with cl and cor
185	vla	node 1: bindebue til t. 186 node 1 tilføjet iht. B	185	vla	note 1: tie to b. 186 note 1 supplied in accordance with B
	vcl	fraseringsbuer ændret med blyant i A; ikke taget til følge		vcl	slurs altered in pencil in A; not followed
190	cb	node 1-2: marc. mgl. i B; tilføjet af afskriver i A i analogi med t. 188-189)	190	cb	notes 1-2: marc. missing in B; added by the copyist in A by analogy with b. 188-189
197	vcl	skift til F-nøgle mgl. i B; tilføjet med blyant i A	197	vcl	shift to F clef missing in B; added in pencil in A

197, 200,			197, 200,		
202	timp	node 1: <i>mf secco</i> tilføjet iht. C (tilføjelse af RL i paukestemme "no. 2")	202	timp	note 1: <i>mf secco</i> supplied in accordance with C (added by RL in timpani part "No. 2")
198	cor 1	node 2-3: rytmen ændret i A med blyant til ♩ ; ikke taget til følge	198	cor 1	note 2-3: the rhythm altered in A in pencil to ♩ ; not followed
	vcl	<i>p</i> tilføjet redaktionelt (også tilføjet af dirigent i A)		vcl	<i>p</i> supplied editorially (also added in A by conductor)
	cb	<i>cresc.</i> overstreget med blyant i A; ikke taget til følge		cb	<i>cresc.</i> crossed over in A; not followed
201	cor 1	node 1: rettet fra ♩ til ♩ og tilføjet > iht. B	201	cor 1	note 1: emended from ♩ to ♩ and supplied with > in accordance with B
202	vcl, cb	<i>div.a 2</i> og <i>div.</i> samt dobbeltgrebssignatur i vcl 2 tilføjet iht. B	202	vcl, cb	<i>div.a 2</i> and <i>div.</i> and double stop marking in vcl 2 supplied in accordance with B
209	cl 1	node 3: <i>gis</i> ² (afskriverfejl) rettet i A til <i>fis</i> ²	209	cl 1	note 3: <i>g</i> ^{#2} (copying error) corrected in A to <i>f</i> ^{#2}
212	cb	bindebuer mgl. i B; tilføjet af afskriver i A	212	cb	ties missing in B; added by the copyist in A
215	vcl 2	pause tilføjet iht. B	215	vcl 2	rest supplied in accordance with B
216/217	–	fermat tilføjet i overensstemmelse med RLs tilføjelse med kuglepen i A: "Lille Ophold"	216/217	–	fermata supplied in agreement with RL's addition in ballpoint pen in A: "Short pause"
217	–	<i>appassionato</i> i <i>Allegro appassionato</i> overstreget i A; udeladt	217	–	<i>appassionato</i> in <i>Allegro appassionato</i> crossed over in A; suppressed
	fl, cl, fag,			fl, cl, fag,	
	tr 2-3,			tr 2-3,	
	timp	node 1-2: <i>spiccato</i> tilføjet i A med rød farvestift (sandsynligvis RL); med kuglepen har RL tilføjet en forklarende note med henvisning til marc. ved tr 2-3: "Korte Stød!" (fl 1-2 er efter RLs tid forsynet med martellato)		timp	notes 1-2: <i>spiccato</i> supplied in A in red crayon (probably RL); RL added an explanatory note in ballpoint pen regarding marc. at tr 2-3: "Short blasts!"; fl 1-2 is, after RL's time, supplied with martellato
218	cl	martellato tilføjet iht. B (mgl. i B i fag)	218	cl	martellato supplied in accordance with B (missing in fag in B)
220-221	tutti	takterne overstreget med et svagt blyantskryds i A; ikke taget til følge	220-221	tutti	bars deleted with a faint pencil cross in A; not followed
220, 221	cl 1	fejlagtigt $\#$ for <i>g</i> ² i B rettet til <i>g</i> ² af afskriver i A	220-221	cl 1	erroneous $\#$ before <i>g</i> ² B corrected to <i>g</i> ² by the copyist in A
222	vcl, cb	<i>senza marc.</i> tilføjet i overensstemmelse med RLs tilføjelse med kuglepen i A: "ingen marcato paa ♩ Delene!"	222	vcl, cb	<i>senza marc.</i> supplied in agreement with RL's addition in ballpoint pen i A: "no marcato at the crotchets!"
224	vcl, cb	node 7: ♩ tilføjet iht. B	224	vcl, cb	note 7: ♩ supplied in accordance with B
228-230	vl 2, vla	< mgl. i B; tilføjet af afskriver i A i analogi med vl 1	228-230	vl 2, vla	< missing in B; added by the copyist in A by analogy with vl 1
232	vl 1, vl 2 vl 1, vl 2	node 7: <i>h</i> ¹ (afskriverfejl) rettet i A til <i>b</i> ¹ frasering ændret med blyant i A; ikke taget til følge	232	vl 1, vl 2	note 7: <i>b</i> ¹ emended to <i>b</i> ^{♭1} in accordance with B
233-235	tutti	takterne overstreget med et svagt blyantskryds i A; ikke taget til følge		vl 1, vl 2	phrasing altered in A in pencil; not followed
235	tr 2-3	<i>dim.</i> tilføjet iht. B	233-235	tutti	bars deleted with a faint pencil cross in A; not followed
236	vcl	node 2 og 5: marc. tilføjet i A med rød farvestift; udeladt	235	tr 2-3	<i>dim.</i> supplied in accordance with B
237	vcl, cb	node 5: $\#$ rettet til \ast iht. B	236	vcl	notes 2 and 5: marc. added in A in red crayon; suppressed
238	vcl, cb	node 3: A rettet til H iht. B	237	vcl, cb	note 5: $\#$ emended to \ast in accordance with B
244	blæsere	<i>fff</i> flyttet fra t. 243 i analogi med t. 246	238	vcl, cb	note 3: A emended to B in accordance with B
	timp	<i>mp</i> rettet til <i>mf</i> iht. B	244	winds	<i>fff</i> moved from b. 243 by analogy with b. 246
245	–	<i>!</i> efter <i>molto mosso</i> tilføjet iht. B		timp	<i>mp</i> emended to <i>mf</i> in accordance with B
	cb 1-2	node 1: es rettet til e og d til des iht. B	245	–	<i>!</i> after <i>molto mosso</i> supplied in accordance with B
246	vl 2	node 2: <i>b</i> ¹ (afskriverfejl) rettet i A til <i>h</i> ¹		cb 1-2	note 1: e \flat emended to e and d to d \flat ; in accordance with B (copying error in A)
248	vla	node 2: <i>a</i> ¹ rettet til <i>gis</i> ¹ iht. B	246	vl 2	note 2: <i>b</i> ^{♭1} (copying error) corrected in A to <i>b</i> ¹
		node 3: <i>ais</i> ¹ rettet til <i>a</i> ¹ iht. B	248	vla	note 2: <i>a</i> ¹ emended to <i>g</i> ^{♯1} in accordance with B
251	vla	node 6: skift fra G- til altnøgle mgl. i B; tilføjet med blyant i A		vcl	note 3: <i>a</i> ^{♯1} emended to <i>a</i> ¹ in accordance with B
252	cor	<i>aperto</i> eller tilsvarende mgl. i B; "offen" tilføjet af afskriver i A	251	vla	note 6: change from G to alto clef missing in B; added in pencil in A
	vcl	samklang 9-11 rettet iht. B	252	cor	<i>aperto</i> or similar missing in B; "offen" added by the copyist in A
				vcl	harmony 9-11 emended in accordance with B

253	cor	node 2: marc. tilføjet i A med pen og rød farvestift; udeladt (jfr. t. 255, 260 og 264)	253	cor	note 2: marc. added in A in pen and red crayon; suppressed (cf. b. 255, 260 and 264)
255	cor	node 2: marc. tilføjet i A med blyant/rød farvestift og pen; udeladt	255	cor	note 2: marc. added in A in pencil/red crayon and pen; suppressed
	vl 1, vl 2	<i>ff</i> rettet til <i>ffz</i> iht. B		vl 1, vl 2	<i>ff</i> emended to <i>ffz</i> in accordance with B
256	cor	<i>dim.</i> tilføjet redaktionelt i analogi med timp, vla og vcl	256	cor	<i>dim.</i> supplied editorially by analogy with timp, vla and vcl
257	cor	➤ tilføjet af afskriver i A (dirigenttilføjelse i B); udeladt	257	cor	➤ added by the copyist in A (conductor's addition in B); suppressed
258	fag 1	<i>p</i> mgl. i B; tilføjet af afskriver i A	258	fag 1	<i>p</i> missing in B; added by the copyist in A
259	vl 1, vl 2, vla	<i>elegiaco</i> tilføjet iht. B (i hvilken det dog står i t. 260)	259	vl 1, vl 2, vla	<i>elegiaco</i> supplied in accordance with B (in which it is in b. 260, however)
259-268	cor 3-4	stemmer unisont med cor 1-2 tilføjet af afskriver i A (findes ikke i B, heller ikke i C); udeladt	259-268	cor 3-4	parts in unison with cor 1-2 added by the copyist in A (not in B, and not in C); suppressed
260	cor 1-2, vcl	node 2: marc. tilføjet i A med rød farvestift; udeladt	260	cor 1-2, vcl	note 2: marc. added in A in red crayon; suppressed
263	timp	<i>minaccioso</i> tilføjet i overensstemmelse med RLs tilføjelse med kuglepen i A: "Truende Pauke"	263	timp	<i>minaccioso</i> supplied in agreement with RLs addition in ballpoint pen in A: "Ominous timpani"
264	cor 1-2	node 3: marc. tilføjet i A med pen; udeladt	264	cor 1-2	note 3: marc. added in A in pen; suppressed
264-266	vl 2	◀ ▶ mgl. i B; tilføjet af afskriver i A i analogi med vl 1 og vla	264-266	vl 2	◀ ▶ missing in B; added by the copyist in A by analogy with vl 1 and vla
265-266	timp	◀ tilføjet iht. B; <i>p</i> og <i>f</i> tilføjet iht. C (tilføjet af RL i paukestemme "no. 2")	265-266	timp	◀ supplied in accordance with B; <i>p</i> and <i>f</i> supplied in accordance with C (added by RL in timpani part "No 2")
266	ob 1, fag 1	node 1-2: marc. tilføjet i A med rød farvestift; udeladt	266	ob 1, fag 1	notes 1-2: marc. added in A in red crayon; suppressed
267	ob 1	<i>poco f</i> rettet til <i>più f</i> iht. B	267	ob 1	<i>poco f</i> emended to <i>più f</i> in accordance with B
268	ob	node 8-13: stacc. mgl. ved ob 2 i B (tilføjet af afskriver i A i analogi med ob 1)	268	ob	notes 8-13: stacc. missing at ob 2 in B (added by the copyist in A by analogy with ob 1)
269	ob, fag	node 1: stacc. mgl. i B; tilføjet af afskriver i A	269	ob, fag	note 1: stacc. missing in B; added by the copyist in A
270	cor 3-4	<i>aperto</i> eller tilsvarende mgl. i B; "offen" tilføjet af afskriver i A	270	cor 3-4	<i>aperto</i> or similar missing in B; "offen" added by the copyist in A
272	vla, vcl	<i>ff</i> rettet til <i>sff</i> iht. B	272	vla, vcl	<i>ff</i> emended to <i>sff</i> in accordance with B
273	vl 1, vl 2	sidste node: i A forsynet med ♭ med blå farvestift; ikke taget til følge	273	vl 1, vl 2	last note: in A supplied with ♭ in blue crayon; not followed
274	cor, tr	node 3: marc. tilføjet i A mellem cor- og tr-systemerne med rød farvestift; udeladt	274	cor, tr	note 3: marc. added in A between the cor and tr staves in red crayon ; suppressed
275	cor, tr	node 2: marc. tilføjet i A mellem cor- og tr-systemerne med rød farvestift; udeladt	275	cor, tr	note 2: marc. added in A between the cor and tr staves in red crayon ; suppressed
283	cl 1	node 8: ♭ mgl. i A og B	283	cl 1	note 8: ♭ missing in A and B
286-290	vla	◀ mgl. i B; tilføjet af afskriver i A	286-290	vla	◀ missing in B; added by the copyist in A
	vcl 1	◀ tilføjet iht. B		vcl 1	◀ supplied in accordance with B
294-296	vcl, cb	bue mgl. i B; tilføjet i A med blyant og respekteret af udgiveren i analogi med t. 83-85	294-296	vcl, cb	slur missing in B; added in pencil in A and respected by the editor by analogy with bb. 83-85
295-301	fag 1	buer justeret i analogi med ob 1 iht. RLs ændring af denne med kuglepen i A	295-301	fag 1	slurs adjusted by analogy with ob 1 in accordance with RL's correction of this part with ballpoint pen in A
297	ob 1, fag 1	node 4: ◀ ▶ tilføjet i A med rød farvestift (sandsynligvis RL)	297	ob 1, fag 1	note 4: ◀ ▶ added in A in red crayon (probably RL)
300	vl 1, vl 2	manglende bureafslutning fra foregående takt tilføjet (mgl. i A og B efter bladvending i begge kilder)	300	vl 1, vl 2	missing end of slur supplied (missing in A and B after page turn in both sources)
314	vl 2, vla	➤ tilføjet iht. B	314	vl 2, vla	➤ supplied in accordance with B
316	vl 2	node 5: <i>f</i> ² rettet til <i>d</i> ² med blyant i A; ikke taget til følge	316	vl 2	note 5: <i>f</i> ² emended to <i>d</i> ² in pencil in A; not followed

317	fl	node 3: stacc. mgl. i B; tilføjet af afskriver i A	317	fl	note 3: stacc. missing in B; added by the copyist in A
317-318	piano	RL har i A tydeligt fremhævet ordet "Klaver" og dermed tilkendegivet sin præference, men "Arpa" figurerer stadig og må opfattes som et alternativ	317-318	piano	RL has clearly highlighted the word "piano" in A and thus expressed his preference, but "Arpa" is still in the text and must be perceived as an alternative
322	timp	node 1: ♭ mgl. i B; tilføjet af afskriver i A	322	timp	note 1: ♭ missing in B; added by the copyist in A
326	cl, fag 2, cor, tr 1	manglende \Rightarrow tilføjet i A med rød farvestift (sandsynligvis RL)	326	cl, fag 2, cor, tr 1	missing \Rightarrow added in A in red crayon (probably RL)
326-329	vl 1, vl 2, vla	accentuering af stemmerne, se <i>Særlige redaktionelle problemer</i> ovenfor	326-329	vl 1, vl 2, vla	regarding accentuation of the parts, cf. <i>Special editorial issues</i> above
330	timp	gentaget <i>dim.</i> fejlagtigt tilføjet i A af afskriver; udeladt	330	timp	repeated <i>dim.</i> erroneously added in A by the copyist; suppressed
331-334	cor	buer justeret i analogi med t. 8-11 (tilføjet med kuglepen i A, men ikke af RL)	331-334	cor	slurs adjusted by analogy with bb. 8-11 (added in ballpoint pen in A, but not by RL)
334-336	cor	marc. tilføjet redaktionelt i overensst. med t. 11-13	334-336	cor	marc. supplied editorially by analogy with bb. 11-13
336	cor 3	node 2: ♭ tilføjet iht. B	336	cor 3	note 2: ♭ supplied in accordance with B
339	tr 2-3	<i>poco</i> tilføjet iht. B	339	tr 2-3	<i>poco</i> supplied in accordance with B
340	vl 1	node 3-4: bindebue tilføjet iht. B	340	vl 1	notes 3-4: tie supplied in accordance with B
	vla	node 4-5: bindebue mgl. i B; tilføjet af afskriver i A		vla	notes 4-5: tie missing in B; added by the copyist in A
347	tr 2-3	<i>dim.</i> tilføjet iht. B	347	tr 2-3	<i>dim.</i> supplied in accordance with B
356-357	vl 1	\Rightarrow tilføjet iht. B	356-357	vl 1	\Rightarrow supplied in accordance with B
357	vl 1	node 12: e ³ rettet til d ³ iht. B	357	vl 1	note 12: e ³ emended to d ³ in accordance with B
360	vcl	node 1 og 3: marc. mgl. i B; tilføjet af afskriver i A	360	vcl	notes 1 and 3; marc. missing in B; added in A by the copyist
372	ob 1	<i>espr.</i> tilføjet iht. B (flyttet fra t. 373)	372	ob 1	<i>espr.</i> supplied in accordance with B (moved from b. 373)
	vl 1	dobbeltgrebssignatur tilføjet iht. B		vl 1	double stop signature supplied in accordance with B
379	ob 1	node 1: stacc. rettet til ten. iht. B	379	ob 1	note 1: stacc. emended to ten. in accordance with B
382	vcl 1	bindebue til t. 382 node 1 mgl. i B; tilføjet af afskriver i A	382	vcl 1	tie to b. 382 note 1 missing in B; added in A by the copyist
387	ob 1	node 4: bindebue til t. 388 node 1 tilføjet iht. B	387	ob 1	note 4: tie to b. 388 note 1 supplied in accordance with B
388	ob 1	node 1: ten. tilføjet af afskriver i A; udeladt	388	ob 1	note 1: ten. added by the copyist in A; suppressed
396	-	<i>appassionata</i> overstreget i A med blyant; ikke taget til følge	396	-	<i>appassionata</i> deleted in A in pencil; not followed
397	vla, vcl	<i>furioso</i> og <i>ff</i> tilføjet i analogi med t. 15	397	vla, vcl	<i>furioso</i> and <i>ff</i> supplied by analogy with b. 15
397, 399, 401, 403, 405	vl 1, vl 2, vla, vcl	redaktionelle kommentarer til accentuering, se <i>Særlige redaktionelle problemer</i> ovf.	397, 399, 401, 403, 405	vl 1, vl 2, vla, vcl	editorial comments to the accentuation, cf. <i>Special editorial issues</i> above
401	fag, cor	<i>ff</i> rettet til <i>f</i> iht. B	401	fag, cor	<i>ff</i> emended to <i>f</i> in accordance with B
	cor 3-4	<i>aperto</i> eller tilsvarende mgl. i B; "offen" tilføjet af afskriver i A		cor 3-4	<i>aperto</i> or similar missing in B; "offen" added by the copyist in A
	cor 3	node 2: marc. tilføjet i A med blyant; ikke taget til følge		cor 3	note 2: marc. added in A in pencil; not followed
	timp	<i>cresc.</i> tilføjet iht. B		timp	<i>cresc.</i> supplied in accordance with B
403	vl 1	<i>f</i> tilføjet iht. B	403	vl 1	<i>f</i> supplied in accordance with B
403, 405	ob	node 2 og 5: marc. tilføjet i A tilføjet med rød farvestift; respekteret af udgiveren i analogi med vl 1	403, 405	ob	notes 2 and 5: marc. added in red crayon in A; respected by the editor by analogy with vl 1
403, 404, 405, 406	tr	indsats på tredje taktslag overstreget af RL i paralleltakterne 24-27, men ikke her	403, 404, 405, 406	tr	entries on the third beat crossed out by RL in the parallel bars 24-27, but not here
406	cor 4	node 1: ♭ mgl. i B; tilføjet med blå farvestift i A	406	cor 4	note 1: ♭ missing in B; added in blue crayon in A

408	fl 2 cor	node 1: ♯ mgl. i B; tilføjet med blyant i A node 1: bindebue og fraseringsbuer til t. 409 mgl. i B; tilføjet af afskriver i A	408	fl 2 cor	note 1: ♯ missing in B; added in pencil in A note 1: tie and slurs to b. 409 missing in B; added by the copyist in A
409	fl 1 fag 2	node 1: ♯ tilføjet i A med blyant (findes i B) node 1: fejlagtigt ♯ tilføjet af afskriver i A; udeladt	409	fl 1 fag 2	note 1: ♯ added in A with pencil (is in B) note 1: ♯ added erroneously by the copyist in A; suppressed
414	vla	samklang 1: f ¹ - b ¹ rettet til b ¹ - d ² iht. B	414	vla	harmony 1: f ¹ - b ¹ emended to b ¹ - d ² in accordance with B
414-415	–	<i>sempre</i> overstreget med blyant i A; ikke taget til følge	414-415	–	<i>sempre</i> deleted in pencil in A; not followed
420	vl 2 tr, timp, vla	buer justeret iht. B og i analogi med vl 1 ◀ tilføjet i A med rød farvestift (sandsynligvis RL) under tr 1, under tr 2-3 samt under vla	420	vl 2 tr, timp, vla	slurs emended in accordance with B and by analogy with vl 1 ◀ added in A in red crayon (probably RL) under tr 1, under tr 2-3 and under vla
421	tr 1	fodnote tilføjet i overensst. med RLs anvisning med kuglepen i A: "Herfra Trompet 1 fransk skarp [tone]"; i t. 476 og 584 gentages anvisningen: "fransk Trompet (svæver Mensur)"	421	tr 1	footnote supplied in agreement with RL's instruction in ballpoint pen in A: "Trumpet 1 French sharp [sound] from here"; at bb. 476 and 584 the instruction is repeated: "French trumpet (narrow measurement)
428	tr 2, tr 3	<i>mf</i> rettet til <i>ff</i> i analogi med tr 1, jfr. cor t. 535 (RL har i t. 428 med kuglepen i A rettet <i>mf</i> til <i>ff</i>)	428	tr 2, tr 3	<i>mf</i> emended to <i>ff</i> by analogy with tr 1, cf. cor b. 535 (RL altered <i>mf</i> to <i>ff</i> in b. 428 in ballpoint pen in A)
429	vcl, cb	node 2: marc. tilføjet i analogi med t. 536	429	vcl, cb	node 2: marc. supplied by analogy with b. 536
431-432	cor 4	indsatsen overstreget i A med blyant; ikke taget til følge	431-432	cor 4	the entry deleted in A in pencil; not followed
431	ob, cl cor 4 cb 2	<i>espr.</i> mgl. i B; tilføjet af afskriver i A <i>p</i> tilføjet iht. B node 1: marc. tilføjet iht. B	431	ob, cl cor 4 cb 2	<i>espr.</i> missing in B; added by the copyist in A <i>p</i> supplied in accordance with B note 1: marc. supplied in accordance with B
432	vla	dobbeltgrebsangivelse tilføjet iht. B	432	vla	double stop marking supplied in accordance with B
435	fag 1	<i>sfp</i> rettet til <i>fp</i> i analogi med vla og t. 436	435	fag 1	<i>sfp</i> emended to <i>fp</i> by analogy with vla and b. 436
439	ob 1	⊃ tilføjet af afskriver i A i analogi med fl 1 og cl 1 (i B findes angivelsen i t. 440)	439	ob 1	⊃ added by the copyist in A by analogy with fl 1 and cl 1 (in B the dim. is in b. 440)
443	vla	<i>div.</i> er i B anbragt i t. 444	443	vla	<i>div.</i> is in B placed in b. 444
445	fl, ob vl 1, vl 2, vla vla 2	<i>sf</i> rettet til <i>sff</i> i analogi med t. 553 (ikke typografiske markeret) <i>ffz</i> rettet til <i>sff</i> i analogi med t. 553 node 2: es ¹ rettet til ges ¹ iht. B	445	fl, ob vl 1, vl 2, vla vla 2	<i>sf</i> emended to <i>sff</i> by analogy with b. 553 (not indicated typographically) <i>ffz</i> emended to <i>sff</i> by analogy with b. 553 note 2: es ¹ emended to ges ¹ in accordance with B
445-449	tr 1	fraseringsbue udeladt i analogi med t. 553-557	445-449	tr 1	slur suppressed by analogy with b. 553-557
447	vla	node 1: B har <i>dim.</i> , hvad der må være en afsmitning fra vcl og cb; udeladt af afskriver i A node 2: <i>sf</i> tilføjet redaktionel i analogi med vl. 1 og vl 2	447	vla	note 1: B has <i>dim.</i> which must a "spillover" from vcl and cb; omitted by the copyist in A note 2: <i>sf</i> supplied editorially analogy with vl 1 and vl 2
449	ob fag 2	<i>espr.</i> mgl. i B; tilføjet af afskriver i A ♭- ændret til ♮ iht. B	449	ob fag 2	<i>espr.</i> missing in B; added by the copyist in A ♭- emended to ♮ in accordance with B
450	fl, ob, cl	<i>cresc.</i> flyttet fra t. 451 i analogi med t. 558	450	fl, ob, cl	<i>cresc.</i> moved from b. 451 by analogy with b. 558
455-456	vcl, cb	bindebuer mellem t. 455 node 3 og t. 456 node 1 og 2 tilføjet i A med blyant (findes i B)	455-456	vcl, cb	ties between b. 455 note 3 and b. 456 notes 1 and 2 supplied in pencil in A (are in B)
458	ob 1	node 1: bue til taktstregen tilføjet iht. B	458	ob 1	note 1: slur to the barline supplied in accordance with B
472	vcl	node 1: <i>fp</i> rettet til <i>sfp</i> iht. B	472	vcl	note 1: <i>fp</i> emended to <i>sfp</i> in accordance with B
473	vla	<i>cresc.</i> flyttet fra t. 474 i analogi med t. 581 og vl 1 og 2	473	vla	<i>cresc.</i> moved from b. 474 by analogy with b. 581 and vl 1 and 2
474	fl 2, ob 2	<i>cresc.</i> tilføjet iht. B	474	fl 2, ob 2	<i>cresc.</i> supplied in accordance with B
475	vl 2	node 3: g ¹ ændret til g ¹ + b ¹ iht. B	475	vl 2	note 3: g ¹ emended to g ¹ + b ¹ in accordance with B
476	fl 1, ob 1, cl, fag timp	<i>f</i> rettet til <i>ff</i> i analogi med t. 584 (ikke typografisk markeret) <i>ff</i> tilføjet iht. B	476	fl 1, ob 1, cl, fag timp	<i>f</i> emended to <i>ff</i> by analogy with b. 584 (not typographically indicated) <i>ff</i> supplied in accordance with B

481	vl 1, vl 2, vla	<i>sf</i> rettet til <i>sff</i> i analogi med t. 589 (ikke typografisk markeret)	481	vl 1, vl 2, vla	<i>sf</i> emended to <i>sff</i> by analogy with b. 589 (not typographically indicated)
492	timp	<i>minaccioso</i> tilføjet i overensst. med RLs tilføjelse med kuglepen i A: "Truende"	492	timp	<i>minaccioso</i> supplied in agreement with RLs addition in ballpoint pen in A: "Ominous"
494, 495	timp	martellato tilføjet iht. C (tilføjelse af RL i paukestemme "no. 2")	494, 495	timp	martellato supplied in accordance with C (added by RL in timpani part "No. 2")
497-516	vl 1, vl 2	buer foreslået ændret i A med rød farvestift, så de hver dækker to takter; udeladt	497-516	vl 1, vl 2	proposed alteration of slurs in A, so that each slur would cover two bars; in red crayon; suppressed
526	ob 1	node 5: stacc. udeladt (en tilfældig prik i B er gengivet i A som stacc., og senere er tilføjet stacc. i fl 1 og tilsvarende i t. 527 med blyant)	526	ob 1	note 5: stacc. suppressed (a random dot in B is rendered as stacc. in A and later pencil dots have been added at fl 1 and at the similar place in b. 527)
526, 527	cl 1	node 3: h ¹ rettet til a ¹ iht. B	526, 527	cl 1	note 3: b ¹ emended to a ¹ in accordance with B
527	vl 2 vla	⇒ mgl. i B; tilføjet af afskriver i A node 1: marc., ⇒ og p mgl. i B; tilføjet af afskriver i A	527	vl 2 vla	⇒ missing in B; added by the copyist in A note 1: marc., ⇒ and p missing in B; added by the copyist in A
528	str	<i>marcato</i> tilføjet i overensst. med RLs tilføjede anvisning med kuglepen i A under strygernesatsen: "hver Tone frem"	528	str	<i>marcato</i> supplied in agreement with RLs added instruction in ballpoint pen in A under the string parts: "each note emphasized"
	vcl	redaktionelt tilføjet <i>f</i> findes som dirigenttilføjelse i A		vcl	editorially supplied <i>f</i> is found in A in a conductor's hand
529	vl 1	node 5: marc. tilføjet af afskriver i A (ikke i B); udeladt	529	vl 1	note 5: marc. added by the copyist in A (not in B); suppressed
531	-	<i>Commoto</i> rettet til <i>Comodo</i> (ældre form: <i>Commodo</i>); <i>sempre</i> for oven på siden i A er overstreget, men ikke for nedenunder; annulleringen ikke respekteret af udgiveren	531	-	<i>Commoto</i> emended to <i>Comodo</i> (older form: <i>Commodo</i>); <i>sempre</i> at the top of the page in A is crossed out but not at the bottom of the page; the cancellation not respected by the editor
532	vl 1	node 1, 6: ♯ mgl. i B; tilføjet med rød farvestift i A	532	vl 1	notes 1, 6: ♯ missing in B; added in red crayon in A
537	cor 1, vl 1 cor 3	node 2: martellato tilføjet i analogi med tr 1 t. 430 node 2: ten. tilføjet i A med rød farvestift; udeladt	537	cor 1, vl 1 cor 3	note 2: martellato supplied by analogy with tr 1 b. 430 note 2: ten. added in A in red crayon; suppressed
538	cor 3, vl 2	node 2: ten. tilføjet i A med rød farvestift; udeladt	538	cor 3, vl 2	node 2: ten. added in A in red crayon; suppressed
539	str	<i>dim.</i> tilføjet redaktionelt i analogi med t. 430, hvor str har <i>dim.</i> samtidig med cor (<i>dim.</i> også tilføjet med Grøndahls hånd i A)	539	str	<i>dim.</i> supplied by analogy with b. 430, where str have <i>dim.</i> simultaneously with cor (<i>dim.</i> also added in Grøndahl's hand in A)
540	cor ingl, cl, fag	<i>cresc.</i> flyttet fra t. 541 i analogi med t. 430	540	cor ingl, cl, fag	<i>cresc.</i> moved from b. 541 by analogy with b. 430
542, 543	cor 2	node 2: <i>fp</i> tilføjet redaktionelt i analogi med fag t. 435, 436	542, 543	cor 2	note 2: <i>fp</i> supplied by analogy with fag b. 435, 436
545	tr 1-2	noderne overstreget i A med svag lodret streg i rød farvestift; ikke taget til følge	545	tr 1-2	notes deleted in A with a faint vertical line in red crayon in an unidentified hand; not followed
546	vcl, cb	node 3: marc. tilføjet iht. B	546	vcl, cb	note 3: marc. supplied in accordance with B
547	vla	node 1: ♯ tilføjet redaktionelt; findes hverken i A eller B (som begge har blad vending mellem t. 546 og 547)	547	vla	note 1: ♯ supplied editorially; not to be found in A or B (both of which have a page turn between bb. 546 and 547)
554	fl 1	node 2: ♯ tilføjet af afskriver i A; udeladt node 3: ♯ tilføjet iht. B	554	fl 1	note 2: ♯ added by the copyist in A; suppressed note 3: ♯ supplied in accordance with B
556	cor 1 tr 3	node 1-2: < > tilføjet i A med rød farvestift (i analogi med cl 1); udeladt gentaget <i>dim.</i> (efter sideskift i A og B) udeladt	556	cor 1 tr 3	notes 1-2: < > added in A in red crayon (by analogy with cl 1); suppressed repeated <i>dim.</i> (after a page break in A and B) suppressed
563	vcl, cb	node 2: rettet fra ces (afskrivefejl i A) til B iht. B og i analogi med t. 455 (jfr. t. 438 og 545)	563	vcl, cb	note 2: emended from c _♭ (copying error in A) to B _♭ in accordance with B and by analogy with b. 455 (cf. b. 438 and 545)
564	vl 2	node 1: ♯ rettet til ♯ iht. B	564	vl 2	note 1: ♯ emended to ♯ in accordance with B

565	fl 1, cl 1, ob 1	<i>dim.</i> tilføjet i A af afskriver (ikke i B); udeladt	565	fl 1, cl 1, ob 1	<i>dim.</i> added in A by the copyist (not in B); suppressed
	fl 2, cor ingl, cl 2	<i>dim.</i> tilføjet iht. B		fl 2, cor ingl, cl 2	<i>dim.</i> supplied in accordance with B
569	cor ingl	node 1: punktering tilføjet og efterfølgende pause ændret fra \ddot{z} til γ iht. B	569	cor ingl	note 1: dot added, and the subsequent rest emended from \ddot{z} to γ in accordance with B
569-574	cl 1	stemmen transponeret en oktav ned (unison med cl 2) iht. B (afskriverfejl i A)	569-574	cl 1	the part transposed an octave down (in unison with cl 2) in accordance with B (copying error in A)
570	vl 1, vl 2	node 4: \ddot{z} rettet til $\#$ iht. B	570	vl 1, vl 2	note 4: \ddot{z} emended to $\#$ in accordance with B
571-572	vla 2	node 1: h rettet til a iht. B	571-572	vla 2	note 1: b emended to a in accordance with B
573	fl	node 6: \ddot{z} mgl. i B; tilføjet af afskriver i A i analogi med ob 1 og cl	573	fl	note 6: \ddot{z} missing in B; supplied by the copyist in A by analogy with ob 1 and cl
580	–	<i>più con moto</i> rettet til <i>con più moto</i> i analogi med t. 472	580	–	<i>più con moto</i> emended to <i>con più moto</i> by analogy with b. 472
	cl 1	p tilføjet i A med rød farvestift (mgl. i B); respekteret af udgiveren i analogi med fl 2		cl 1	p added in A in red crayon (missing in B); respected by the editor by analogy with fl 2
	vcl	node 1: <i>fp</i> rettet til <i>sfp</i> iht. B		vcl	note 1: <i>fp</i> emended to <i>sfp</i> in accordance with B
581	timp	<i>cresc.</i> flyttet fra t. 580 i analogi med t. 473	581	timp	<i>cresc.</i> moved from b. 580 by analogy with b. 473
586	cl	korte efterslag i analogi med ob 1 tilføjet i A af afskriver (findes i B, men er annulleret af RL); udeladt	586	cl	grace notes as in ob 1 added in A by the copyist (found in B but deleted by RL); suppressed
587-589	cor	marc. tilføjet i A med rød farvestift; udeladt	587-589	cor	marc. added in A in red crayon; suppressed
589	fag	node 2 (første efterslagsnode): * rettet til $\#$ i analogi med cl (notationsfejl i B videreført i A)	589	fag	note 2 (first grace note): * emended to $\#$ by analogy with cl (notational error in B transferred to A)
602	–	“ \downarrow = ca 100-108” tilføjet i A med blyant; udeladt	602	–	“ \downarrow = ca 100-108” added in A in pencil; suppressed
	–	komma mellem <i>moto</i> og <i>non</i> tilføjet af afskriver i A; taget til følge		–	comma between <i>moto</i> and <i>non</i> added by the copyist in A; followed
	vcl	p tilføjet iht. B		vcl	p supplied in accordance with B
602, 604	vla	B har bue node 1-6 + 7-12; rettet redaktionelt til én bue i analogi med t. 603, 605-607 (også rettet i A med rød farvestift)	602, 604	vla	B has slurs notes 1-6 + 7-12; emended editorially to one slur by analogy with bb. 603, 605-607 (also altered in A with red crayon)
602-606	vcl	\leftarrow og \rightarrow tilføjet iht. B	602-606	vcl	\leftarrow and \rightarrow supplied in accordance with B
602-607	vl 2	fejlagtigt noteret i A med bue node 1-2 og stacc. node 3 (dog ikke stacc. i t. 603-607); rettet iht. B	602-607	vl 2	erroneously notated in A with slur at notes 1-2 and stacc. at note 3 (no stacc. in bb. 603-607, however); emended in accordance with B
602-609	vl 1, vcl	buer: RL har i A med kuglepen ændret buen i vl 1 t. 602 fra node 1-4 til to buer node 1-2 + 3-4 samt overstreget buen i t. 603; konsekvensrettelser er redaktionelt gennemført i vl 1 t. 604-609 samt i vcl t. 602-609 (rettelserne delvis foretaget i A med blå farvestift)	602-609	vl 1, vcl	slurs: in ballpoint pen, RL has altered the slur in A in vl 1 b. 602 from notes 1-4 to two slurs at notes 1-2 + 3-4 and deleted the slur in b. 603; emendations for the sake of consistency have been made by the editor in vl 1 bb. 604-609 and in vcl bb. 602-609 (the corrections are partly made in A in blue crayon)
605	vla	node 10: <i>fp</i> tilføjet af afskriver i A (ikke i B); udeladt	605	vla	note 10: <i>fp</i> added by the copyist in A (not in B); suppressed
	vla	node 12: \ddot{z} rettet til \downarrow iht. B		vla	note 12: \ddot{z} emended to \downarrow in accordance with B
607	cor 1	node 1: \ddot{z} (afskriverfejl) rettet i A til \downarrow	607	cor 1	note 1: \ddot{z} (copying error) emended in A to \downarrow
610	–	, <i>sempre più furioso!</i> tilføjet i overensst. med RLs tilføjelse med kuglepen i A: “Vildere og vildere!”	610	–	, <i>sempre più furioso!</i> supplied in agreement with RL's addition in ballpoint pen in A: “Wilder and wilder!”
	vl 2	fodnote indsat i overensst. med <i>ff</i> tilføjet af RL i A ved node 1 ledsaget af bemærkningen (med kuglepen): “Violin 2 har Motivet Side 68 PP” = t. 497 ff. (pianissimo)		vl 2	footnote supplied in agreement with <i>ff</i> added by RL in A at note 1 together with the remark (in ballpoint pen): “Violin 2 has the motif page 68 PP” = b. 497 ff. (pianissimo)
611	vl 2	node 1-3: f^3 - des^3 - b^2 rettet til des^3 - b^2 - ges^2 iht. B	611	vl 2	notes 1-3: f^3 - d^3 - b^2 (copying error in A) emended to d^3 - b^2 - g^2 in accordance with B

613	vcl, cb	≪ tilføjet iht. B	613	vcl, cb	≪ supplied in accordance with B
615	cl	<i>f</i> mgl. i B; tilføjet af afskriver i A	615	cl	<i>f</i> missing in B; added by the copyist in A
	vl 1	bue node 1-2 udeladt i analogi med t. 603 (hvor RL har overstreget buen)		vl 1	slur notes 1-2 suppressed by analogy with b. 603 (in which RL has crossed over the slur)
616, 617	fl	node 4: stacc. udeladt (B har stacc. i fl 1, t. 616, men der må være tale om en vildfaren prik; der er ingen stacc. t. 615, node 4)	616, 617	fl	node 4: stacc. suppressed (B has stacc. in fl 1, b. 616, but it must be a stray dot; there is no stacc. at b. 615, note 4)
	ob, cl	node 4: stacc. tilføjet af afskriver i A (ikke i B); udeladt		ob, cl	node 4: stacc. added by the copyist in A (not in B); suppressed
	timp	≪ tilføjet i A med rød farvestift; udeladt		timp	≪ added in A in red crayon; suppressed
	vl 1	buer justeret i overensst. med t. 614 i hvilken RL har ændret notation fra én til 2 buer med kuglepen		vl 1	slurs adjusted in agreement with b. 614 in which RL has altered one slur to two slurs in ballpoint pen
617	fl, ob, cl	<i>sf</i> tilføjet iht. B	617	fl, ob, cl	<i>sf</i> supplied in accordance with B
618	tr 1-2	takten er noteret som en 12/8-takt, men her omskrevet med trioler til 4/4	618	tr 1-2	the bar is notated as a 12/8 bar, but it is rewritten in triplets to 4/4
	vcl, cb	<i>tutta la forza</i> tilføjet i overensst. med RLs tilføjede anvisning med kuglepen i A: "al Kraft i Cello og Bas - Motivet Side 68" = t. 497 ff.		vcl, cb	<i>tutta la forza</i> supplied in agreement with RL's instruction added in ballpoint pen in A: "full force in cello and bass - the motif p. 68" = bb. 497 ff.
620	cl 2	node 8: <i>f</i> ¹ (afskriverfejl) rettet i A til <i>b</i> ¹	620	cl 2	node 8: <i>f</i> ¹ (copying error) corrected in A to <i>b</i> ¹
	cor 2-3	<i>fz</i> rettet til <i>sf</i> i analogi med cor 1-2		cor 2-3	<i>fz</i> emended to <i>sf</i> by analogy with cor 1-2
624	fl	stacc. udeladt (B har stacc. på node 1-3, men der må være tale om en afsmitning fra tr; der er ingen stacc. i t. 623)	624	fl	stacc. suppressed (B has stacc. at notes 1-3, but it must be "spillover" from tr; there is no stacc. in b. 623)
	ob, cl	stacc. tilføjet af afskriver i A (ikke i B); udeladt		ob, cl	stacc. added by the copyist in A (not in B); suppressed
	cor	"Koralen" tilføjet af RL med kuglepen som fodnote i A		cor	"The chorale" added by RL in ballpoint pen as a footnote in A
	tr 2-3	node 6: stacc. tilføjet af afskriver i A (ikke i B); udeladt		tr 2-3	node 6: stacc. added by the copyist in A (not in B); suppressed
	timp	<i>f</i> rettet til <i>ff</i> iht. B hvor <i>f</i> er ændret til <i>ff</i> , sandsynligvis af RL		timp	<i>f</i> emended to <i>ff</i> in accordance with B
	vl 1, vl 2	buens endepunkt rettet fra node 5 til node 4 iht. B		vl 1, vl 2	the ending point of the slur adjusted from note 5 to note 4 in accordance with B
626	timp	≪ tilføjet af udgiveren	626	timp	≪ supplied by the editor
627	vl 1, vl 2, vla	buer justeret iht. B	627	vl 1, vl 2, vla	slurs adjusted in accordance with B
629	vl 1, vl 2, vla	node 2: gentaget <i>ff</i> udeladt	629	vl 1, vl 2, vla	note 2: repetition of <i>ff</i> suppressed
629-630	vcl, cb	<i>marc.</i> tilføjet i A af RL (<i>marc.</i> desuden tilføjet med rød farvestift i en anden hånd; udeladt)	629-630	vcl, cb	<i>marc.</i> added in A by RL (<i>marc.</i> also added in red crayon in another hand; suppressed)
630	vl 1	node 8: <i>b</i> mgl. i B; tilføjet af afskriver i A	630	vl 1	note 8: <i>b</i> missing in B; added by the copyist in A
631	vl 1, vl 2, vla	buer uklare i B (måske node 1-6, 7-13); afskriverens læsning i A bibeholdt	631	vl 1, vl 2, vla	slurs unclear in B (perhaps notes 1-6, 7-13); the interpretation of the copyist in A retained
632	ob 2	node 4: <i>‡</i> (sikkerhedsfortegn) findes i B	632	ob 2	node 4: <i>‡</i> (guiding accidental) is found in B
	vcl, cb	node 2: <i>marc.</i> tilføjet i A med rød farvestift; udeladt		vcl, cb	node 2: <i>marc.</i> added in A in red crayon; suppressed
633	ob 2	node 1-2: <i>h</i> ¹ - <i>c</i> ² rettet til <i>a</i> ¹ - <i>h</i> ¹ iht. B	633	ob 2	notes 1-2: <i>b</i> ¹ - <i>c</i> ² emended to <i>a</i> ¹ - <i>b</i> ¹ in accordance with B
	cor 3-4	node 7-8: <i>marc.</i> mgl. i B; tilføjet af afskriver i A i analogi med cor 1-2		cor 3-4	notes 7-8: <i>marc.</i> missing in B; added by the copyist in A by analogy with cor 1-2
634	fag	F-nøgle tilføjet iht. B (i A og B skiftes her fra tenornøgle)	634	fag	F clef supplied in accordance with B (in A and B there is a shift from the tenor clef)
	timp	<i>con bacchette di legno</i> tilføjet i overensst. med "Holzschl." tilføjet af RL i C (paukestemme "no. 2")		timp	<i>con bacchette di legno</i> supplied in agreement with "Holzschl." added by RL in C (timpani part "No. 2")
636	timp	≪ tilføjet i A med rød farvestift (sandsynligvis RL)	636	timp	≪ added in A in red crayon (probably RL)
637	tr 1	node 1-5: martellato tilføjet i A med rød farvestift i analogi med t. 417 (sandsynligvis RL)	637	tr 1	notes 1-5: martellato added in A in red crayon by analogy with b. 417 (probably RL)
637-638	tr	≪ ≫ tilføjet i A med rød farvestift (sandsynligvis RL)	637-638	tr	≪ ≫ added in A in red crayon (probably RL)

638	timp	← tilføjet i A med rød farvestift (sandsynligvis RL)	638	timp	← added in A in red crayon (probably RL)
642	timp	<i>furioso</i> tilføjet i overensst. med RLs tilføjelse med kuglepen i A: "Paukerne skal rase"	642	timp	<i>furioso</i> supplied in agreement with RLs addition in ballpoint pen in A: "Timpani must rage"
	tutti	" <u>Brat</u> afbrydelse" tilføjet som fodnote af RL med kuglepen i A		tutti	" <u>Abrupt</u> interruption" added as a footnote by RL in ballpoint pen in A
	tr 1, vla	← tilføjet i A med rød farvestift (sandsynligvis RL)		tr 1, vla	← added in A in red crayon (probably RL)
644	-	parentes tilføjet i A med blyant omkring ordet "Klokkerne"; udeladt	644	-	brackets added in A in pencil around the word "The bells"; suppressed
	timp	<i>con bacchette di spugna</i> tilføjet i overensst. med "Schwamschgl" tilføjet af RL i C (paukestemme "no. 2")		timp	<i>con bacchette di spugna</i> supplied in agreement with "Schwamschgl" added by RL in C (timpani part "No. 2")
645	fag 2	F-nøgle rettet til tenornøgle i overensst. med fag 1 (notationsfejl i B videreført til A; i A også fejlagtig F-nøgle i fag 1-2 i t. 653, i B samme fejl i t. 651; ikke typografisk markeret i udgaven)	645	fag 2	F clef emended to tenor clef in agreement with fag 1 (notational error in B transferred to A: in A, there is also an erroneous F clef in fag 1-2 b. 653, in B the same error is in b. 651; not typographically marked in the edition)
647	cor	<i>ff</i> tilføjet iht. B	647	cor	<i>ff</i> supplied in accordance with B
648	tr 3	node 3: B har ♯; rettet (som i A) til ♭. i analogi med tr 1 og 2	648	tr 3	node 3: B has ♯; emended (as in A) to ♭. by analogy with tr 1 and 2
655/656	-	fermat tilføjet over taktstregen i overensst. med RLs tilføjelse med kuglepen i A: "Op-hold"	655/656	-	fermata supplied above the barline in agreement with RLs addition in ballpoint pen in A: "Pause"
656	-	<i>Con moto</i> rettet til <i>Più con moto</i> iht. B; efterfølgende <i>e agitato</i> overstreget af RL i A	656	-	<i>Con moto</i> emended to <i>Più con moto</i> in accordance with B; the following <i>e agitato</i> crossed out in A by RL
	-	"♭ = ca 108" tilføjet i A med blyant; udeladt		-	"♭ = ca 108" added in A in pencil; suppressed
	vla, vcl, cb	node 4: <i>sf</i> overstreget i A med rød farvestift; ikke taget til følge		vla, vcl, cb	note 4: <i>sf</i> deleted in A in red crayon; not followed
661	cor 1	<i>cresc.</i> tilføjet redaktionelt (← tilføjet i A t. 661-663 med rød farvestift)	661	cor 1	<i>cresc.</i> supplied editorially (← added in A bb. 661-663 in red crayon)
664	fl	node 4: <i>sf</i> rettet til <i>ffz</i> i analogi med vl 1-2 og t. 668	664	fl	note 4: <i>sf</i> emended to <i>ffz</i> by analogy with vl 1-2 and b. 668
667	cl 1	node 5-6: bindebue udeladt iht. B	667	cl 1	notes 5-6: tie suppressed in accordance with B
668	fag 2	<i>più f</i> tilføjet iht. B	668	fag 2	<i>più f</i> supplied in accordance with B
672	-	"♭ = 120" anført med blæk og blyant i A; udeladt	672	-	"♭ = 120" indicated in ink and pencil in A; suppressed
	timp	<i>fff</i> rettet til <i>ffz</i> iht. B		timp	<i>fff</i> emended to <i>ffz</i> in accordance with B
673	vl 1	fodnoten tilføjet i overensst. med RLs markering i A	673	vl 1	the footnote supplied in agreement with RLs marking in A
677	cl 2	node 1-2: B har ♯, ♯; rettet i A af afskriver til ♯, ♯. i analogi med øvrige blæsere	677	cl 2	notes 1-2: B has ♯, ♯; emended in A by the copyist to ♯, ♯. by analogy with other winds
684	cor 1-2	samklang 1: b ¹ og b rettet til des ² og f ¹ iht. B	684	cor 1-2	harmony 1: b ₁ ¹ and b ₂ emended to d ₂ ² and f ¹ in accordance with B
686	cor 1	node 1: ♭ tilføjet iht. B	686	cor 1	note 1: ♭ supplied in accordance with B
689	timp	efterslagsnode til sidst i takten overset af afskriver; tilføjet i A med blyant	689	timp	grace note at the end of the bar overlooked by the copyist; supplied in A in pencil

Bendt Viinholt Nielsen, rev. 2022

Bendt Viinholt Nielsen, rev. 2022